C/2026/3896

20.7.2026

ZAWIADOMIENIE KOMISJI

Wytyczne [1] **dotyczące rozporządzenia (UE) 2023/1115 w sprawie produktów niepowodujących wylesiania** [2]

(C/2026/3896)

Spis treści

Strona

1. DEFINICJE „WPROWADZENIA DO OBROTU", „UDOSTĘPNIANIA NA RYNKU" I „WYWOZU" 3
   a) Wprowadzenie do obrotu 4
   b) Udostępnianie na rynku 4
   c) Wywóz 5
2. DEFINICJA „PODMIOTU", „PODMIOTU NA DALSZYM ETAPIE ŁAŃCUCHA DOSTAW", „MIKROPODMIOTU PIERWOTNEGO LUB MAŁEGO PODMIOTU PIERWOTNEGO" I „PODMIOTU HANDLOWEGO" 5
   a) Podmiot 5
   b) Mikropodmioty pierwotne lub małe podmioty pierwotne 7
   c) Podmiot na dalszym etapie łańcucha dostaw 7
   d) Podmiot handlowy 7
3. DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I TERMIN ZASTOSOWANIA 8
4. NALEŻYTA STARANNOŚĆ 10
   a) Ocena ryzyka i zmniejszanie ryzyka (art. 10 i 11) 11
   b) Znikome ryzyko 12
   c) Obowiązki mikropodmiotów pierwotnych lub małych podmiotów pierwotnych 12
   d) Obowiązki podmiotów na dalszych etapach łańcucha dostaw i podmiotów handlowych 13
   e) Uproszczona należyta staranność, tj. zaopatrywanie się w krajach o niskim ryzyku 13
   f) Wzajemne powiązania z dyrektywą w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (dyrektywa CSDDD) i rozporządzeniem w sprawie pracy przymusowej (rozporządzenie FLR) 14
5. WYJAŚNIENIE POJĘCIA „ZŁOŻONOŚĆ ŁAŃCUCHA DOSTAW" 14
6. ZGODNOŚĆ Z PRAWEM 15
   a) Właściwe przepisy kraju produkcji 15
   b) Należyta staranność w odniesieniu do legalności 17
7. ZAKRES PRODUKTU 19
   a) Wyjaśnienie – Opakowania i materiały opakowaniowe 19
   b) Wyjaśnienie – Odpady i produkty pochodzące z recyklingu i z odzysku 20
8. REGULARNE PROWADZENIE SYSTEMU NALEŻYTEJ STARANNOŚCI 22
9. PRODUKTY ZŁOŻONE 22
10. ROLA SYSTEMÓW CERTYFIKACJI I SYSTEMÓW WERYFIKACJI PRZEZ OSOBY TRZECIE W OCENIE RYZYKA I ZMNIEJSZANIU RYZYKA 24
    a) Rola systemów certyfikacji i systemów weryfikacji przez osoby trzecie 24
    b) Podstawowe informacje 26

[1] Żadne z postanowień niniejszych wytycznych nie zastępuje bezpośredniego odniesienia do opisanych instrumentów, a Komisja nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności za jakiekolwiek straty lub szkody spowodowane błędami lub oświadczeniami w nich zawartymi. Jedynie Europejski Trybunał Sprawiedliwości może wydawać ostateczne orzeczenia w sprawie wykładni rozporządzenia.

[2] Dz.U. L 150 z 9.6.2023, s. 206. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1115/oj.

11. UŻYTKOWANIE ROLNICZE 27
1. Wprowadzenie 27
2. Wyjaśnienie kwestii przekształcania lasu w grunty, które nie są wykorzystywane do celów użytkowania rolniczego 28
3. Definicja „lasu” 29
4. Definicja „użytkowania rolniczego” i wyjątki 30
a) Wyjaśnienie celów rolniczych 30
b) Wyjaśnienie kwestii przeważającego sposobu użytkowania gruntów 31
c) Definicja „plantacji rolnej” 32
d) Wyjaśnienie pojęcia „system rolno-leśny” 32
5. Wyjaśnienie pojęcia „użytkowanie gruntów” w przypadku wielu rodzajów użytkowania gruntów na tym samym obszarze oraz wykorzystania rejestrów gruntów i map katastralnych 33

WPROWADZENIE

Art. 15 ust. 5 rozporządzenia (UE) 2023/1115 w sprawie udostępniania na rynku unijnym i wywozu z Unii niektórych towarów i produktów związanych z wylesianiem i degradacją lasów oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 995/2010 (zwanego dalej rozporządzeniem EUDR) stanowi, że Komisja może opracować wytyczne w celu ułatwienia zharmonizowanego wykonania rozporządzenia.

Celem niniejszych wytycznych jest dostarczenie informacji na temat niektórych aspektów rozporządzenia EUDR. Nie zastępują one, nie uzupełniają ani nie zmieniają przepisów rozporządzenia EUDR, w którym ustanowiono zobowiązania prawne. Niniejsze wytyczne nie powinny być rozpatrywane oddzielnie; muszą być one stosowane w połączeniu z przepisami, a nie jako osobne źródło informacji.

Niniejsze wytyczne są jednak użytecznym materiałem referencyjnym dla każdego, kto musi przestrzegać rozporządzenia EUDR, ponieważ doprecyzowano w nich specjalne części tekstu legislacyjnego, a zatem mogą one stanowić wskazówkę dla podmiotów (ang. *operator*) i podmiotów handlowych (ang. *trader*). Mogą one również stanowić wskazówkę dla właściwych organów krajowych i organów egzekwowania prawa, a także sądów krajowych w procesie wdrażania i egzekwowania rozporządzenia EUDR.

Kwestie poruszone w niniejszym dokumencie zostały omówione i opracowane we współpracy z wyznaczonymi przedstawicielami państw członkowskich. Dodatkowe kwestie będzie można omówić, gdy zgromadzonych zostanie więcej doświadczeń w stosowaniu rozporządzenia EUDR, i w takim przypadku wytyczne zostaną odpowiednio zmienione.

W odniesieniu do wszystkich kwestii poruszonych w niniejszych wytycznych należy zauważyć, że zgodnie z motywem 43 definicje zawarte w rozporządzeniu opierają się na pracach Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO), Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (IPCC), Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska (UNEP) oraz Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN).

Trzecie wydanie wytycznych zapewnia większą przejrzystość, w tym w odniesieniu do harmonogramu stosowania, doprecyzowania przepisów dotyczących podmiotów i podmiotów handlowych, ułatwienia prostego i skutecznego stosowania zasad należytej staranności oraz kontroli identyfikowalności. Należy je czytać w powiązaniu z dokumentem „Najczęściej zadawane pytania" (FAQs), który zawiera dodatkowe przykłady i wyjaśnienia odnośnie do pytań skierowanych do szerokiego grona zainteresowanych stron.

Zasada proporcjonalności jest jedną z ogólnych zasad prawa Unii, która ma zastosowanie do wykładni i egzekwowania prawodawstwa Unii ([3]), co obejmuje egzekwowanie przepisów aktów Unii przez państwa członkowskie, również z uwzględnieniem odpowiednich postanowień Traktatu.

1. DEFINICJE „WPROWADZENIA DO OBROTU", „UDOSTĘPNIANIA NA RYNKU" I „WYWOZU"

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – art. 2 – Definicje; art. 4 – Obowiązki podmiotów; art. 4a – Uproszczony system dla mikropodmiotów pierwotnych lub małych podmiotów pierwotnych; art. 5 – Obowiązki podmiotów na dalszych etapach łańcucha dostaw i podmiotów handlowych

Obowiązki podmiotów wynikające z art. 4 i 4a oraz obowiązki podmiotów na dalszych etapach łańcucha dostaw wynikające z art. 5 mają zastosowanie, gdy odnośne produkty są „wprowadzane do obrotu" lub „wywożone" bądź są do tego przeznaczone są przeznaczone. Obowiązki podmiotów handlowych wynikające z art. 5 mają zastosowanie, gdy odnośne towary lub odnośne produkty są „udostępniane na rynku" bądź są do tego przeznaczone.

Przegląd scenariuszy wraz z wyjaśnieniem obowiązków spoczywających na podmiotach, podmiotach na dalszym etapie łańcucha dostaw i podmiotach handlowych przy wprowadzaniu do obrotu lub udostępnianiu na rynku unijnym lub wywozie odnośnych produktów z rynku unijnego znajduje się w infografikach dotyczących łańcucha dostaw w ramach rozporządzenia EUDR.

([3]) Więcej szczegółowych informacji na temat wdrażania można znaleźć również w dokumencie „Najczęściej zadawane pytania" (FAQs), który dostępny jest tutaj: Wdrażanie rozporządzenia w sprawie wylesiania – Komisja Europejska (europa.eu).

a) **Wprowadzenie do obrotu**

Zgodnie z art. 2 pkt 16 odnośny towar lub odnośny produkt jest „wprowadzany do obrotu", jeżeli jest **po raz pierwszy** udostępniany na rynku unijnym. Nie obejmuje to odnośnych towarów lub odnośnych produktów, które zostały już wprowadzone do obrotu w Unii. Pojęcie „wprowadzenia do obrotu" odnosi się do każdego pojedynczego odnośnego towaru lub odnośnego produktu, a nie do rodzaju produktu, bez względu na to, czy został on wyprodukowany jako pojedyncza jednostka czy seryjnie.

b) **Udostępnianie na rynku**

Zgodnie z art. 2 pkt 18 odnośny produkt jest „udostępniany na rynku", jeżeli jest **dostarczany**:

— **na rynku unijnym do celów dystrybucji, konsumpcji lub używania** – oznacza to, że odnośny produkt lub towar musi być fizycznie obecny w UE, po zebraniu lub wyprodukowaniu w UE albo po przywiezieniu do UE i objęciu procedurą celną „dopuszczenia do obrotu". Jeżeli chodzi o odnośne produkty przywożone do UE, nie uzyskują one statusu „towarów unijnych" przed ich wprowadzeniem na obszar celny Unii i dopuszczeniem ich do obrotu przez organy celne. Odnośnych produktów objętych innymi procedurami celnymi niż „dopuszczenie do obrotu" (np. składowanie celne, uszlachetnianie czynne, odprawa czasowa, tranzyt) nie uznaje się za wprowadzone do obrotu na podstawie rozporządzenia EUDR;

oraz

— **w ramach działalności handlowej** – co oznacza działalność prowadzoną w kontekście gospodarczym, jak zdefiniowano w art. 2 pkt 19. Działalność handlowa może odbywać się odpłatnie lub nieodpłatnie. Zarówno dostawy na rzecz konsumentów niekomercyjnych, jak i działalność, za którą nie dokonuje się płatności, wchodzą w zakres rozporządzenia EUDR (np. w przypadku darowizny lub działalności *pro bono*). Rozporządzenie to nie nakłada wymogów na konsumentów niekomercyjnych, ponieważ użytek prywatny i konsumpcja nie wchodzą w zakres rozporządzenia EUDR.

„**Udostępnianie na rynku**" należy zatem rozumieć jako mające miejsce, gdy podmiot handlowy dostarcza odnośne produkty na rynku unijnym jednocześnie (i) do celów dystrybucji, konsumpcji lub używania oraz (ii) w ramach swojej działalności handlowej.

„**Wprowadzenie do obrotu**" należy zatem rozumieć jako mające miejsce, gdy podmiot udostępnia odnośny produkt na rynku unijnym (i) do celów dystrybucji, konsumpcji lub stosowania, (ii) po raz pierwszy oraz (iii) w ramach swojej działalności handlowej.

Połączone definicje „podmiotu", „mikropodmiotu pierwotnego lub małego podmiotu pierwotnego", „podmiotu na dalszym etapie łańcucha dostaw" (art. 2 pkt 15, 15a i 15b rozporządzenia EUDR) oraz „w ramach działalności handlowej" (art. 2 pkt 19 rozporządzenia EUDR) oznaczają, że każda osoba wprowadzająca odnośny produkt do obrotu

a) do celów dystrybucji wśród konsumentów komercyjnych lub niekomercyjnych, co oznacza na przykład na sprzedaż lub bezpłatnie,

b) do celów przetwarzania lub

c) do wykorzystania we własnej działalności

będzie podlegać rozporządzeniu EUDR.

„**Odnośne produkty wprowadzane na rynek**" należy zatem rozumieć jako odnośne produkty, które są jednocześnie:

— zgłoszone do objęcia procedurą celną „dopuszczenia do obrotu" i przeznaczone do wprowadzenia do obrotu w Unii. Wyłącznie produkty dopuszczone do obrotu przez organy celne uznaje się za wprowadzone do obrotu w Unii. Inne procedury celne niż „dopuszczenie do obrotu" (np. składowanie celne, uszlachetnianie czynne, odprawa czasowa itp.) nie wchodzą w zakres stosowania rozporządzenia EUDR;

oraz

— są przeznaczone do wprowadzenia do obrotu w Unii, tj. do dostarczenia „w ramach działalności handlowej" (B2B i B2C);

— Produkty przeznaczone bezpośrednio do użytku prywatnego lub konsumpcji (C2C) na obszarze celnym Unii (np. przez osobę fizyczną przywożącą takie produkty z podróży poza UE do celów użytku prywatnego lub konsumpcji) nie podlegają przepisom rozporządzenia EUDR.

c) **Wywóz**

Zgodnie z art. 2 pkt 37 „wywóz" oznacza procedurę celną wywozu określoną w art. 269 rozporządzenia (UE) nr 952/2013 ([4]) i odnosi się do towarów unijnych, które mają zostać wyprowadzone poza obszar celny Unii.

Art. 269 rozporządzenia (UE) nr 952/2013 stanowi, że procedura wywozu nie ma zastosowania do: a) towarów objętych procedurą uszlachetniania biernego; b) towarów wyprowadzanych poza obszar celny Unii po tym, jak zostały objęte procedurą końcowego przeznaczenia; c) towarów dostarczanych, zwolnionych z VAT lub podatku akcyzowego, jako zapasy statku powietrznego lub wodnego, niezależnie od miejsca przeznaczenia tego statku, przy czym niezbędne jest udokumentowanie takich zapasów; d) towarów objętych procedurą tranzytu wewnętrznego; e) towarów czasowo przemieszczanych poza obszar celny Unii zgodnie z art. 155 rozporządzenia (UE) nr 952/2013.

Powrotny wywóz, o którym mowa w art. 270 rozporządzenia (UE) nr 952/2013, nie wchodzi w zakres rozporządzenia EUDR. Powrotny wywóz oznacza w tym względzie, że odnośny towar lub odnośny produkt nie uzyskał statusu „towaru unijnego" i został wyprowadzony poza obszar celny Unii po złożeniu np. zgłoszenia do powrotnego wywozu.

„Odnośne produkty opuszczające rynek" należy zatem rozumieć jako odnośne produkty zgłaszane jako objęte procedurą celną „wywozu" w ramach działalności handlowej.

2. DEFINICJA „PODMIOTU", „PODMIOTU NA DALSZYM ETAPIE ŁAŃCUCHA DOSTAW", „MIKROPODMIOTU PIERWOTNEGO LUB MAŁEGO PODMIOTU PIERWOTNEGO" I „PODMIOTU HANDLOWEGO"

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – art. 2 – Definicje; art. 7 – Wprowadzenie do obrotu przez podmioty mające siedzibę w państwach trzecich

Ustalenie, czy osoba fizyczna lub prawna kwalifikuje się jako podmiot, podmiot na dalszym etapie łańcucha dostaw lub podmiot handlowy, należy ocenić w odniesieniu do każdego odnośnego produktu. Jeżeli osoba ta wprowadza do obrotu, wywozi lub udostępnia na rynku wiele odnośnych produktów, może pełnić jednocześnie wiele ról, w zależności od swojej pozycji w łańcuchu dostaw poszczególnych produktów.

a) **Podmiot**

Zgodnie z art. 2 pkt 15 **podmiotem** jest osoba fizyczna lub prawna:

— która wprowadza odnośne produkty do obrotu lub wywozi je;

— w ramach działalności handlowej; oraz

— nie jest podmiotem na dalszym etapie łańcucha dostaw.

Aby umożliwić spójną identyfikację podmiotów, można rozróżnić ich role na podstawie sposobu wprowadzania ich odnośnych produktów do obrotu w Unii, który różni się w zależności od tego, czy produkty te są produkowane w UE, czy poza nią.

— W przypadku odnośnych produktów wyprodukowanych zgodnie z art. 2 pkt 14 **w UE** podmiotem jest zazwyczaj osoba, która je dystrybuuje po ich wyprodukowaniu.

([4]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiające unijny kodeks celny (Dz.U. L 269 z 10.10.2013, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/952/oj).

— W przypadku odnośnych towarów lub odnośnych produktów wyprodukowanych **poza UE**:

  — podmiot jest na ogół osobą działającą jako importer, gdy odnośne towary lub odnośne produkty są zgłaszane do objęcia procedurą celną „dopuszczenia do obrotu". Importer jest osobą wskazaną w odpowiednich elementach danych zgłoszenia celnego, w stosownych przypadkach:

    — „importer" w elemencie danych 13 04 000 000 (załącznik B do rozporządzenia delegowanego (UE) 2015/2446 ([5]));

    — element danych DE 3/15 w poprzedniej wersji unijnego modelu danych celnych (EUCDM);

    — „odbiorca" w polu 8 jednolitego dokumentu administracyjnego;

  — jeżeli osoba działająca jako importer, w przypadku gdy odnośne towary lub odnośne produkty zostały zgłoszone jako objęte procedurą celną „dopuszczenia do obrotu", nie ma siedziby w UE, pierwszą osobę fizyczną lub prawną mającą siedzibę w Unii, która udostępniła odnośne produkty na rynku, również uznaje się za podmiot, tj. mimo że nie jest ona podmiotem w rozumieniu definicji określonych w art. 2 pkt 15 lub 15a, podlega ona spoczywającym na podmiotach obowiązkom określonym w art. 7. Wymóg ten stanowi uzupełnienie obowiązku podmiotu mającego siedzibę poza Unią i ma na celu zapewnienie, aby zawsze istniał jeden odpowiedzialny podmiot mający siedzibę w UE;

  — w przypadku gdy odnośny produkt jest objęty procedurą celną „dopuszczenia do obrotu" i jest dostarczany bezpośrednio konsumentowi końcowemu (np. w przypadku sprzedaży przez internet lub na odległość), konsument (tj. osoba fizyczna działająca w celach niezwiązanych z jej działalnością handlową, gospodarczą, rzemieślniczą lub zawodową) nigdy nie jest podmiotem w rozumieniu rozporządzenia EUDR, nawet jeżeli w zgłoszeniu celnym został zgłoszony jako „importer". Podmiot jest osobą faktycznie dostarczającą produkt w ramach działalności handlowej w rozumieniu art. 2 pkt 18 i 19, np. producentem, sprzedawcą, internetowym sprzedawcą detalicznym lub dostawcą usług realizacji zamówień. Dodatkowe informacje na temat specyfiki handlu elektronicznego można znaleźć w dokumencie „Najczęściej zadawane pytania".

— W przypadku odnośnych produktów **przywożonych** do UE definicja „podmiotu" jest niezależna od zmiany własności produktu i innych uzgodnień umownych.

— W przypadku wprowadzenia do obrotu produktu **krajowego** podmiotem jest zwykle osoba, która jest właścicielem towaru lub produktu w momencie sprzedaży. Może to jednak zależeć od indywidualnych okoliczności umowy. W przypadku gdy osoba zawiera umowę, na mocy której upoważnia drugą stronę umowy do produkcji odnośnego towaru, umawiająca się strona zajmująca się produkcją uważana jest za podmiot, jeżeli bezpośrednio i automatycznie staje się właścicielem produktu poprzez sam fakt produkcji (np. poprzez pozyskanie drzew lub narodziny cielęcia). Nie ma to miejsca w przypadku, gdy mające zastosowanie prawo krajowe lub umowa przewiduje, że osoba fizyczna lub prawna przenosi, po wyprodukowaniu, prawo własności na drugą stronę umowy (zob. wyrok C-370/23 z dnia 21 listopada 2024 r. ([6])).

— W przypadku odnośnych produktów **wywożonych** z Unii podmiotem jest zazwyczaj osoba działająca jako eksporter, jeżeli odnośne produkty są zgłaszane jako objęte celną procedurą wywozu. Eksporter jest osobą wskazaną w odpowiednich elementach danych zgłoszenia celnego, w stosownych przypadkach:

  — „eksporter" w elemencie danych 13 01 000 000 (załącznik B do rozporządzenia delegowanego (UE) 2015/2446);

  — element danych DE 3/1 w poprzedniej wersji unijnego modelu danych celnych (EUCDM);

  — „Nadawca/Eksporter" w polu 2 jednolitego dokumentu administracyjnego.

([5]) Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/2446 z dnia 28 lipca 2015 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 w odniesieniu do szczegółowych zasad dotyczących niektórych przepisów unijnego kodeksu celnego (Dz.U. L 343 z 29.12.2015, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2015/2446/oj).

([6]) ECLI:EU:C:2024:972.

Usługodawcy, którzy oferują usługi wsparcia logistycznego lub technicznego, na przykład spedytorzy, agenci morscy lub przedstawiciele celni, którzy nie posiadają praw własności lub podobnych praw do obsługiwanych przez nich produktów, nie są „podmiotami" ani „podmiotami handlowymi" do celów rozporządzenia, jeżeli nie wprowadzają produktów do obrotu ani nie udostępniają ich na rynku, ani nie dokonują ich wywozu.

Rolę i obowiązki podmiotów wyjaśniono bardziej szczegółowo za pomocą scenariuszy zawartych w infografikach dotyczących łańcucha dostaw w ramach rozporządzenia EUDR oraz w dokumencie „Najczęściej zadawane pytania".

b) **Mikropodmioty pierwotne lub małe podmioty pierwotne**

Zgodnie z art. 2 pkt 15a **mikropodmiot pierwotny lub mały podmiot pierwotny** to podmiot będący osobą fizyczną lub mikroprzedsiębiorstwem lub małym przedsiębiorstwem w rozumieniu, odpowiednio, art. 3 ust. 1 i art. 3 ust. 2 akapit pierwszy dyrektywy 2013/34/UE, niezależnie od jego formy prawnej, mający siedzibę w państwie sklasyfikowanym jako kraj o niskim ryzyku zgodnie z art. 29 rozporządzenia EUDR:

(i) który bezpośrednio wprowadza do obrotu lub wywozi odnośne produkty,

(ii) które ten podmiot sam uprawiał, zbierał, uzyskał lub wyhodował na odpowiednich działkach lub, w odniesieniu do bydła, w zakładach znajdujących się w tym państwie,

(iii) w ramach działalności handlowej.

Obejmuje to podmioty, które przekraczają limity w przypadku co najmniej dwóch z trzech kryteriów określonych w art. 3 ust. 1 i 2 akapit pierwszy dyrektywy 2013/34/UE, ale które mogą wykazać, że części ich sumy bilansowej, przychodów netto ze sprzedaży i średniej liczby pracowników w roku obrotowym, które dotyczą odnośnych towarów lub odnośnych produktów, nie przekraczają limitów w przypadku co najmniej dwóch z trzech tych kryteriów.

Termin „mikropodmiot pierwotny lub mały podmiot pierwotny" stanowi podzbiór definicji „podmiotu" określonej w art. 2 pkt 15. Do celów niniejszych wytycznych, o ile nie określono inaczej, wszelkie odniesienia do „podmiotu" należy rozumieć jako obejmujące „mikropodmiot pierwotny lub mały podmiot pierwotny".

Rolę i obowiązki mikropodmiotów pierwotnych lub małych podmiotów pierwotnych wyjaśniono bardziej szczegółowo za pomocą scenariuszy zawartych w infografikach dotyczących łańcucha dostaw w ramach rozporządzenia EUDR oraz w dokumencie „Najczęściej zadawane pytania".

c) **Podmiot na dalszym etapie łańcucha dostaw**

Zgodnie z art. 2 pkt 15b **podmiotem na dalszym etapie łańcucha dostaw** jest osoba fizyczna lub prawna:

— która wprowadza do obrotu lub wywozi odnośne produkty wytworzone przy użyciu odnośnych produktów,

— z których wszystkie są objęte oświadczeniem o należytej staranności lub uproszczoną deklaracją,

— w ramach działalności handlowej.

Podmiotem działającym na dalszym etapie łańcucha dostaw jest zatem osoba wprowadzająca do obrotu lub wywożąca odnośny produkt wytworzony przy użyciu innych odnośnych produktów, z których wszystkie są objęte oświadczeniem o należytej staranności lub uproszczoną deklaracją. Zazwyczaj wiązałoby się to z wprowadzeniem do obrotu odnośnego produktu sklasyfikowanego w ramach nowego kodu HS i wytworzonego przy użyciu innych odnośnych produktów (np. komponentów lub surowców), które są już objęte oświadczeniem o należytej staranności lub uproszczoną deklaracją. W przypadku wywozu o roli podmiotu na dalszym etapie łańcucha dostaw decyduje wywóz odnośnego produktu objętego wcześniej oświadczeniem o należytej staranności lub uproszczoną deklaracją lub wywóz odnośnego produktu wytworzonego przy użyciu innych odnośnych produktów (np. komponentów lub surowców) objętych wcześniej oświadczeniem o należytej staranności lub uproszczoną deklaracją.

Na przykład producent czekolady kupujący ziarna kakaowe (kod HS 1801 00 objęty zakresem stosowania) na rynku unijnym, a następnie produkujący batony czekoladowe (kod HS 1806 objęty zakresem stosowania) i wprowadzający je do obrotu w Unii lub wywożący je, byłby uznawany za podmiot na dalszym etapie łańcucha dostaw.

Rolę i obowiązki podmiotów na dalszych etapach łańcucha dostaw wyjaśniono bardziej szczegółowo za pomocą scenariuszy zawartych w infografikach dotyczących łańcucha dostaw w ramach rozporządzenia EUDR oraz w dokumencie „Najczęściej zadawane pytania".

d) **Podmiot handlowy**

— Zgodnie z art. 2 pkt 17 **podmiotem handlowym** jest każda osoba w łańcuchu dostaw inna niż podmiot lub podmiot na dalszym etapie łańcucha dostaw: która udostępnia odnośne produkty na rynku

— w ramach działalności handlowej.

Podmiotem handlowym jest zatem każdy podmiot prawny, który nie wchodzi w zakres definicji podmiotu lub podmiotu na dalszym etapie łańcucha dostaw (zob. powyżej) i nie wprowadza produktu do obrotu, lecz jedynie udostępnia go na rynku, zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 18.

Rolę i obowiązki podmiotów na dalszych etapach łańcucha dostaw wyjaśniono bardziej szczegółowo za pomocą scenariuszy zawartych w infografikach dotyczących łańcucha dostaw w ramach rozporządzenia EUDR oraz w dokumencie „Najczęściej zadawane pytania".

3. **DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I TERMIN ZASTOSOWANIA**

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – art. 1 ust. 2 – Przedmiot i zakres stosowania; art. 37 – Uchylenie; art. 38 – Wejście w życie i data rozpoczęcia stosowania

Rozporządzenie EUDR weszło w życie 29 czerwca 2023 r. Większość obowiązków podmiotów, podmiotów na dalszych etapach łańcucha dostaw i podmiotów handlowych, a także właściwych organów, w tym obowiązków określonych w art. 3–13, art. 16–24, art. 26, 31 i 32, ma zastosowanie od **30 grudnia 2026 r.**, zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2025/2650 ([7]) zmieniającym przepisy rozporządzenia EUDR dotyczące daty rozpoczęcia stosowania.

W przypadku podmiotów, które zostały ustanowione jako **mikrojednostki lub małe jednostki** do 31 grudnia 2024 r. (zgodnie z odpowiednio art. 3 ust. 1 lub 2 akapit pierwszy dyrektywy 2013/34/UE), obowiązki określone w art. 3–13, art. 16–24, art. 26, 31 i 32 mają zastosowanie od **30 czerwca 2027 r.**, z wyjątkiem produktów objętych załącznikiem do rozporządzenia (UE) nr 995/2010 ustanawiającego obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna ([8]) (rozporządzenie EUTR). Oznacza to, że między wejściem w życie rozporządzenia (29 czerwca 2023 r.) a rozpoczęciem stosowania (30 grudnia 2026 r., odroczonym do 30 czerwca 2027 r. w przypadku małych jednostek lub mikrojednostek utworzonych do 31 grudnia 2024 r.) obowiązuje **okres przejściowy**, który zwalnia podmioty i podmioty handlowe wprowadzające do obrotu w Unii, udostępniające na rynku unijnym lub wywożące z niego odnośne towary i produkty w okresie przejściowym z głównych obowiązków wynikających z rozporządzenia EUDR.

Do wszystkich towarów i powiązanych odnośnych produktów, **z wyjątkiem drewna i produktów z drewna objętych załącznikiem do rozporządzenia EUTR, zastosowanie mają następujące zasady** (szczegółowe wyjaśnienia znajdują się w sekcji 9 dokumentu „Najczęściej zadawane pytania"):

— Jeżeli odnośny towar lub odnośny produkt jest wprowadzany do obrotu w okresie przejściowym mającym zastosowanie do danego podmiotu, obowiązki wynikające z rozporządzenia EUDR nie mają zastosowania do tego podmiotu.

— Ponadto żaden odnośny produkt wprowadzony do obrotu lub udostępniony na rynku przez podmioty lub podmioty handlowe na dalszych etapach łańcucha dostaw po rozpoczęciu stosowania rozporządzenia EUDR, który jest w całości wytwarzany z towarów lub produktów wprowadzonych do obrotu w okresie przejściowym, nie będzie podlegał obowiązkom wynikającym z tego rozporządzenia. Oznacza to także, że odroczone rozpoczęcie stosowania dla podmiotów będących **małymi przedsiębiorstwami i mikroprzedsiębiorstwami** (30 czerwca 2027 r.) w przypadku wprowadzania do obrotu powoduje również zwolnienie podmiotów i podmiotów handlowych na dalszym etapie łańcucha dostaw, które prowadzą handel tymi produktami lub ich produktami pochodnymi, z obowiązków wynikających z rozporządzenia EUDR.

— W opisanych powyżej przypadkach obowiązek podmiotów będzie ograniczony do zgromadzenia odpowiednio rozstrzygających i weryfikowalnych dowodów na to, że odnośny produkt został pierwotnie wprowadzony do obrotu przed (odroczonym) rozpoczęciem stosowania rozporządzenia.

— W odniesieniu do **części odnośnego produktu pochodnego**, które zostały wyprodukowane wraz z innymi odnośnymi produktami wprowadzonymi do obrotu od 30 grudnia 2026 r. (lub od 30 czerwca 2027 r. przez mikroprzedsiębiorstwa lub małe przedsiębiorstwa), podmioty i podmioty na dalszym etapie łańcucha dostaw wprowadzające do obrotu oraz podmioty handlowe będą podlegać standardowym obowiązkom określonym w rozporządzeniu, niezależnie od tego, że niektóre inne części mogą zostać objęte okresem przejściowym.

([7]) Dz.U. L, 2025/2650, 23.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2650/oj.
([8]) Dz.U. L 295, 12.11.2010, p. 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2010/995/oj.

Zgodnie z **art. 1 ust. 2 rozporządzenia EUDR** rozporządzenie to nie ma zastosowania, jeżeli odnośne produkty zostały **wyprodukowane** przed 29 czerwca 2023 r. Czas i miejsce produkcji odnoszą się do daty produkcji i miejsca produkcji odnośnego towaru; dotyczy to zarówno towarów, jak i produktów pochodnych. W większości przypadków datą produkcji będzie data zbioru towaru, z wyjątkiem **produktów z bydła**, w którym to przypadku odpowiedni czas produkcji przypada w dniu urodzenia bydła.

W poniższej tabeli przedstawiono przepisy mające zastosowanie do odnośnych produktów objętych zakresem rozporządzenia (UE) 2023/1115, z wyjątkiem drewna i produktów z drewna objętych załącznikiem do rozporządzenia EUTR:

		Data wprowadzenia odnośnego towaru lub odnośnego produktu do obrotu w UE	
Odnośne produkty	Data produkcji odnośnego towaru	Przed 30 grudnia 2026 r., a w przypadku podmiotów będących mikro- i małymi przedsiębiorstwami – przed 30 czerwca 2027 r.	Od 30 grudnia 2026 r. (włącznie) dla dużych i średnich przedsiębiorstw oraz od 30 czerwca 2027 r. (włącznie) dla podmiotów będących mikro- i małymi przedsiębiorstwami
Produkty z bydła, kakao, kawy, palmy olejowej, kauczuku i soi wymienione w załączniku I do rozporządzenia (UE) 2023/1115	Przed 29 czerwca 2023 r.	Rozporządzenie (UE) 2023/1115 (EUDR) nie ma zastosowania	Rozporządzenie (UE) 2023/1115 (EUDR) nie ma zastosowania
	Od 29 czerwca 2023 r. (włącznie)	Rozporządzenie (UE) 2023/1115 (EUDR) nie ma zastosowania	**Rozporządzenie (UE) 2023/1115 (EUDR) ma zastosowanie**
Produkty z drewna wymienione w załączniku I do rozporządzenia (UE) 2023/1115 i niewymienione w załączniku do rozporządzenia (UE) nr 995/2010 (EUTR)	Przed 29 czerwca 2023 r.	Rozporządzenie (UE) 2023/1115 (EUDR) nie ma zastosowania	Rozporządzenie (UE) 2023/1115 (EUDR) nie ma zastosowania
	Od 29 czerwca 2023 r. (włącznie)	Rozporządzenie (UE) 2023/1115 (EUDR) nie ma zastosowania	**Rozporządzenie (UE) 2023/1115 (EUDR) ma zastosowanie**

W przypadku **drewna i produktów z drewna** objętych załącznikiem do rozporządzenia EUTR zastosowanie mają przepisy szczególne, zgodnie z art. 37 ust. 3 rozporządzenia EUDR:

— W przypadku drewna i produktów z drewna wyprodukowanych (pozyskanych) przed 29 czerwca 2023 r. oraz:

  — wprowadzonych do obrotu przed 30 grudnia 2026 r. – produkty te i ich produkty pochodne muszą być zgodne z przepisami rozporządzenia EUTR; jeżeli produkty pochodne nie są objęte załącznikiem do rozporządzenia EUTR, produkty te są zwolnione z obowiązków wynikających z rozporządzeń EUTR i EUDR;

  — wprowadzonych do obrotu w okresie od 30 grudnia 2026 r. do 31 grudnia 2029 r. – przepisy EUTR nadal mają zastosowanie do produktów objętych załącznikiem do EUTR (zob. powyżej);

  — wprowadzonych do obrotu od 31 grudnia 2029 r. – produkty te i ich produkty pochodne muszą być zgodne z art. 3 rozporządzenia EUDR.

— W przypadku drewna i produktów z drewna wyprodukowanych w okresie od 29 czerwca 2023 r. do 30 grudnia 2026 r. oraz:

  — wprowadzonych do obrotu przed 30 grudnia 2026 r. – produkty te i ich produkty pochodne muszą być zgodne z przepisami rozporządzenia EUTR; jeżeli produkty pochodne nie są objęte załącznikiem do rozporządzenia EUTR, produkty te są zwolnione z obowiązków wynikających z rozporządzeń EUTR i EUDR;

  — wprowadzonych do obrotu od 30 grudnia 2026 r. – produkty te i ich produkty pochodne muszą być zgodne z przepisami rozporządzenia EUDR.

— Drewno i produkty z drewna wyprodukowane (pozyskane) od 30 grudnia 2026 r. muszą być zgodne z przepisami rozporządzenia EUDR.

W poniższej tabeli przedstawiono przepisy mające zastosowanie do produktów z drewna objętych załącznikiem do rozporządzenia (UE) nr 995/2010:

		Data wprowadzenia odnośnego towaru lub odnośnego produktu do obrotu w UE		
Odnośne produkty	Data produkcji	Przed 30 grudnia 2026 r.	Od 30 grudnia 2026 r. (włącznie) do 30 grudnia 2029 r. (włącznie)	Od 31 grudnia 2029 r. (włącznie)
Drewno i produkty z drewna wymienione w załączniku do rozporządzenia (UE) nr 995/2010 (EUTR)	Przed 29 czerwca 2023 r.	Rozporządzenie (UE) nr 995/2010 (EUTR)	Rozporządzenie (UE) nr 995/2010 (EUTR)	**Rozporządzenie (UE) 2023/1115 (EUDR)**
	Od 29 czerwca 2023 r. (włącznie)	Rozporządzenie (UE) nr 995/2010 (EUTR)	**Rozporządzenie (UE) 2023/1115 (EUDR)**	**Rozporządzenie (UE) 2023/1115 (EUDR)**

Przykładowe pytanie i odpowiedź: Czy produktom z papieru, które są wprowadzane do obrotu od 30 grudnia 2026 r., ale jednocześnie są wytwarzane z drewna pozyskanego i wprowadzonego do obrotu w okresie od 29 czerwca 2023 r. do 30 grudnia 2026 r., musi towarzyszyć oświadczenie o należytej staranności lub uproszczona deklaracja?

W takich przypadkach pozyskane drewno i produkty wytworzone z takiego drewna muszą być zgodne z rozporządzeniem EUTR. Nie potrzebują one oświadczenia o należytej staranności lub uproszczonej deklaracji, ponieważ wymóg ten ma zastosowanie do produktów objętych zakresem rozporządzenia EUDR.

4. **NALEŻYTA STARANNOŚĆ**

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – art. 2 pkt 26 – Definicje; art. 4, 4a i 5 – Obowiązki podmiotów, podmiotów na dalszych etapach łańcucha dostaw i podmiotów handlowych; art. 8 – Należyta staranność; art. 9 – Wymogi dotyczące informacji; art. 10 – Ocena ryzyka

Zgodnie z art. 4 ust. 1 przed wprowadzeniem odnośnych produktów do obrotu lub przed ich wywozem **wszystkie** podmioty, w tym mikropodmioty pierwotne lub małe podmioty pierwotne oraz podmioty korzystające z procedury uproszczonej należytej staranności określonej w art. 13 muszą zachować należytą staranność zgodnie z art. 8 przed wprowadzeniem odnośnych produktów do obrotu lub ich wywozem, aby udowodnić, że odnośne produkty są zgodne z art. 3. W tym celu i zgodnie z art. 12 ust. 1 podmioty wprowadzają i aktualizują zestaw procedur i środków – „system należytej staranności".

Zgodnie z wymogami należytej staranności określonymi w art. 8 podmioty mają obowiązek:

— gromadzić informacje, dokumenty, a w stosownych przypadkach dane od każdego dostawcy na temat odnośnych produktów, które podlegają rozporządzeniu EUDR (i które wymieniono w załączniku I do tego rozporządzenia), zgodnie z art. 8 i 9,

— weryfikować i analizować te informacje wraz z innymi informacjami kontekstowymi i na tej podstawie przeprowadzać **ocenę ryzyka** zgodnie z art. 10, oraz

— przyjmować **środki zmniejszające ryzyko** zgodnie z art. 11, chyba że w ocenie ryzyka przeprowadzonej zgodnie z art. 10 stwierdzono, że nie istnieje ryzyko, że odnośne produkty są niezgodne z wymogami, lub że ryzyko to jest znikome.

Podmioty są odpowiedzialne za dokładne zbadanie i analizę swojej własnej działalności gospodarczej, co wymaga gromadzenia informacji, danych i dokumentów niezbędnych do spełnienia wymogów informacyjnych określonych w art. 9, analizowania ich w ramach oceny ryzyka (art. 10) oraz przyjmowania w razie potrzeby środków zmniejszających ryzyko (art. 11), chyba że ryzyko niezgodności zostanie ocenione jako znikome.

Wszystkie podmioty, w tym mikropodmioty pierwotne lub małe podmioty pierwotne i podmioty korzystające z procedury uproszczonej należytej staranności zgodnie z art. 13, są zobowiązane do spełnienia wymogów informacyjnych określonych w art. 9.

Podmioty, w tym mikropodmioty pierwotne lub małe podmioty pierwotne, wprowadzające do obrotu lub wywożące odnośne produkty wyprodukowane w krajach o niskim ryzyku i korzystające z procedury uproszczonej należytej staranności zgodnie z art. 13, nie są zobowiązane do wypełniania obowiązków wynikających z art. 10 i 11 w celu osiągnięcia poziomu znikomego ryzyka, chyba że podmioty te uzyskają informacje – lub zostaną o nich powiadomione – wskazujące, że istnieje ryzyko, iż odnośny produkt, który zamierzają wprowadzić do obrotu lub wywieźć, nie będzie zgodny z rozporządzeniem. Więcej informacji w lit. c) i e).

a) **Ocena ryzyka i zmniejszanie ryzyka (art. 10 i 11)**

Podmioty, które muszą przeprowadzić ocenę ryzyka i procedurę zmniejszania ryzyka zgodnie z art. 10 i 11, muszą określić w swoim systemie należytej staranności zgodnie z art. 10 ust. 2 kryteria oceny ryzyka, jakie uwzględniają w odniesieniu do odnośnych produktów, które zamierzają wprowadzić do obrotu w Unii lub wywieźć z rynku unijnego. W związku z tym kryteria oceny ryzyka muszą być dostosowane do odnośnych produktów, które podmiot zamierza wprowadzić do obrotu lub wywieźć.

Gromadzenie danych, ocena ryzyka i zmniejszanie ryzyka muszą być powiązane przyczynowo i muszą odzwierciedlać cechy działalności gospodarczej podmiotu i łańcuchów dostaw odnośnych produktów.

W art. 10 ust. 2 określono dodatkowe informacje kontekstowe niezbędne do oceny poziomu ryzyka, takie jak stan lasów w kraju produkcji.

Jeżeli produkty są wytwarzane z towarów pochodzących z kilku źródeł lub geolokalizacji, należy ocenić ryzyko dla każdego źródła lub geolokalizacji.

Na podstawie zgromadzonych danych należy wykonać dokładnie określone zadania w zakresie analizy ryzyka i określić kategorie ryzyka, a także związane z nimi niezbędne środki zmniejszające ryzyko. Podmioty mogą oceniać poziom ryzyka wyłącznie indywidualnie dla każdego przypadku, ponieważ zależy on od wielu czynników.

Istnieją różne sposoby przeprowadzania oceny ryzyka, ale podmiot musi uwzględnić kryteria wymienione w art. 10 ust. 2 w odniesieniu do każdego odnośnego produktu. Należy przy tym uwzględnić następujące pytania i uwagi:

— *Gdzie wyprodukowano produkt?*

Jaki poziom ryzyka przypisano krajowi produkcji lub jego częściom, zgodnie z art. 29 ([9])? Jaki jest wskaźnik powierzchni terenów zalesionych i jaka jest powszechność (stopień) degradacji lasów lub wylesiania w kraju produkcji lub jego częściach? Jak wysoki jest poziom powszechności (stopień) nielegalnej produkcji odnośnego towaru w kraju lub jego częściach?

— *Jakie są ryzyka specyficzne dla danego produktu?*

Istnieją znaczne różnice w sposobie produkcji poszczególnych odnośnych produktów wymienionych w załączniku I do rozporządzenia EUDR, co będzie miało wpływ na ryzyko niezgodności. Na przykład niektóre produkty zawierają surowce wyprodukowane w setkach odrębnych geolokalizacji lub są poddawane istotnym procesom chemicznym lub fizycznym podczas produkcji.

— *Czy łańcuch dostaw jest złożony?*

Wyjaśnienie pojęcia „złożoność łańcucha dostaw" znajduje się w sekcji 5.

— *Czy istnieją przesłanki wskazujące na to, że przedsiębiorstwo w łańcuchu dostaw jest zaangażowane w praktyki związane z nielegalnością, wylesianiem lub degradacją lasów?*

Istnieje zwiększone ryzyko, że odnośne towary lub produkty zakupione od przedsiębiorstwa, które jest powiązane z nielegalnymi praktykami, wylesianiem lub degradacją lasów, będą niezgodne z przepisami. Czy zgłoszono jakiekolwiek uzasadnione zastrzeżenia dotyczące przedsiębiorstw w łańcuchu dostaw zgodnie z art. 31? Czy którekolwiek przedsiębiorstwa w łańcuchu dostaw naruszyły odpowiednie przepisy ([10]) i zostały ukarane przez państwo za naruszenie takich przepisów?

([9]) Należy zauważyć, że jeżeli nie przypisano konkretnego poziomu ryzyka, uznaje się, że dany kraj jest krajem o standardowym ryzyku.
([10]) Przepisy dotyczące nielegalności, wylesiania i degradacji lasów.

— *Czy istnieją dodatkowe informacje na temat zgodności przedsiębiorstw w łańcuchu dostaw z rozporządzeniem EUDR pochodzące z systemów certyfikacji lub systemów weryfikacji przez osoby trzecie?*

Wyjaśnienia dotyczące roli systemów weryfikacji przez osoby trzecie można znaleźć w sekcji 10.

— *Czy odnośne produkty zostały wyprodukowane zgodnie z właściwymi przepisami kraju produkcji?*

Właściwe przepisy kraju produkcji zostały zdefiniowane w art. 2 pkt 40. Więcej informacji na temat wymogów legalności można znaleźć w sekcji 6.

— *Czy istnieją zastrzeżenia dotyczące kraju produkcji i pochodzenia lub jego części, takie jak poziom korupcji, powszechność fałszowania dokumentów i danych, nieegzekwowanie prawa, naruszenia międzynarodowych praw człowieka, konflikt zbrojny lub obecność sankcji nałożonych przez Radę Bezpieczeństwa ONZ lub Radę Unii Europejskiej?*

Zastrzeżenia te mogą podważyć wiarygodność niektórych dokumentów zgodnych z obowiązującymi przepisami. W związku z tym należy wziąć pod uwagę poziom korupcji, wskaźniki ryzyka biznesowego i inne istotne wskaźniki.

— *Czy dostawca udostępnia wszystkie dokumenty wykazujące zgodność z obowiązującymi przepisami i czy można je natychmiast zweryfikować?*

Jeżeli wszystkie istotne dokumenty są gotowe i dostępne na wniosek podmiotów, istnieje większe prawdopodobieństwo, że łańcuch dostaw jest dobrze ugruntowany, a dostawca jest świadomy wymogów rozporządzenia EUDR.

b) **Znikome ryzyko**

Pojęcie znikomego ryzyka należy rozumieć zgodnie z art. 2 pkt 26, tzn. jako mające zastosowanie do odnośnych towarów i odnośnych produktów, w przypadku gdy na podstawie pełnej oceny zarówno specyficznych dla danego produktu, jak i ogólnych informacji zgodnie z art. 10 oraz, w razie potrzeby, w wyniku stosowania odpowiednich środków zmniejszających ryzyko zgodnie z art. 11, te towary lub produkty *nie dają powodów do obaw*, że są niezgodne z art. 3 lit. a) (niepowodujące wylesiania) lub b) (wyprodukowane legalnie, zgodnie z obowiązującymi przepisami w kraju produkcji).

Wykaz kryteriów oceny ryzyka w art. 10 ust. 2 nie jest wyczerpujący; podmioty mogą zdecydować się na stosowanie dalszych kryteriów, jeżeli pomogłyby one określić jakie jest prawdopodobieństwo, że odnośny towar lub produkt został wyprodukowany nielegalnie lub nie był produktem lub towarem niepowodującym wylesiania, lub jeżeli pomogłoby to udowodnić legalną produkcję lub produkcję niepowodującą wylesiania.

Jeżeli w wyniku przeprowadzonej oceny ryzyka i procedury zmniejszania ryzyka okaże się, że którekolwiek z kryteriów ryzyka wskazuje na znaczny poziom ryzyka, produkt należy uznać za stwarzający znaczne ryzyko, w związku z czym podmiot nie może wprowadzić go do obrotu w Unii ani go wywozić z rynku unijnego.

c) **Obowiązki mikropodmiotów pierwotnych lub małych podmiotów pierwotnych**

Mikropodmioty pierwotne lub małe podmioty pierwotne to podmioty, które podlegają uproszczonemu systemowi obowiązków określonemu w art. 4a.

Zamiast obowiązku złożenia oświadczenia o należytej staranności są one zobowiązane jedynie do złożenia jednorazowej uproszczonej deklaracji w systemie informacyjnym (art. 4a ust. 2). Mogą również stosować adres pocztowy zamiast geolokalizacji wymaganej na mocy art. 9 ust. 1 lit. h), pod warunkiem że wyraźnie odpowiada on położeniu geograficznemu danych działek lub, w przypadku bydła, danego zakładu.

Mikropodmioty pierwotne lub małe podmioty pierwotne muszą zachować należytą staranność zgodnie z art. 8 oraz wprowadzić i aktualizować zestaw procedur i środków mających zapewnić zgodność odnośnych produktów, które wprowadzają do obrotu lub wywożą, z art. 3, zgodnie z wymogiem określonym w art. 12 ust. 1.

Ponieważ jednak mikropodmioty pierwotne lub małe podmioty pierwotne z definicji zaopatrują się w całości w kraju o niskim ryzyku, nie są one zobowiązane do przeprowadzania oceny ryzyka i procedury zmniejszania ryzyka wymaganych na mocy art. 10 i 11, chyba że uzyskają jakiekolwiek istotne informacje – lub zostaną o nich powiadomione – wskazujące na znaczne ryzyko, że odnośne produkty są niezgodne z wymogami (art. 4 ust. 4 lit. b) i art. 13 ust. 2).

Oznacza to, że zasadniczo ich system należytej staranności obejmowałby gromadzenie informacji zgodnie z art. 9.

d) **Obowiązki podmiotów na dalszych etapach łańcucha dostaw i podmiotów handlowych**

W przypadku **podmiotów na dalszych etapach łańcucha dostaw i podmiotów handlowych** mające zastosowanie obowiązki określono w art. 5 rozporządzenia. Podmioty na dalszych etapach łańcucha dostaw i podmioty handlowe mogą wprowadzać do obrotu, udostępniać na rynku lub wywozić odnośne produkty tylko wtedy, gdy są w posiadaniu informacji wymaganych na podstawie art. 5 ust. 3, przede wszystkim na temat tożsamości swoich dostawców i klientów korporacyjnych oraz, w przypadku podmiotów na dalszych etapach łańcucha dostaw lub podmiotów handlowych, których dostawcą jest podmiot, numerów referencyjnych oświadczeń o należytej staranności lub identyfikatorów deklaracji związanych z tymi produktami. Wynika to z art. 4 ust. 7, w którym zobowiązano podmioty do przekazywania podmiotom na dalszych etapach łańcucha dostaw i podmiotom handlowym numerów referencyjnych oświadczeń o należytej staranności lub, w stosownych przypadkach, identyfikatorów deklaracji związanych z tymi odnośnymi produktami.

Podsumowując, podmioty na dalszych etapach łańcucha dostaw i podmioty handlowe nie są same zobowiązane do zachowania należytej staranności, nie muszą składać oświadczeń o należytej staranności ani upewniać się, czy zachowano należytą staranność na wcześniejszych etapach łańcucha dostaw. Muszą jednak gromadzić i przechowywać informacje, o których mowa w art. 5 ust. 3, oraz przekazywać je właściwym organom na ich żądanie.

Dodatkowo podmioty na dalszych etapach łańcucha dostaw i podmioty handlowe, które nie są MŚP, muszą się zarejestrować w systemie informacyjnym, o którym mowa w art. 33, przed wprowadzeniem do obrotu odnośnych produktów, udostępnieniem ich na rynku lub ich wywozem (art. 5 ust. 2).

W przypadku uzyskania wiedzy o istotnych nowych informacjach, w tym o uzasadnionych zastrzeżeniach, w art. 5 ust. 5 zobowiązano podmioty na dalszych etapach łańcucha dostaw i podmioty handlowe do natychmiastowego poinformowania właściwych organów państw członkowskich, w których wprowadziły odnośny produkt do obrotu lub udostępniły go na rynku, a także podmiotów i podmiotów handlowych na dalszych etapach łańcucha dostaw, którym dostarczyły odnośny produkt. W przypadku wywozu podmioty na dalszych etapach łańcucha dostaw informują właściwy organ kraju produkcji.

Ponadto podmioty na dalszych etapach łańcucha dostaw i podmioty handlowe niebędące MŚP mają obowiązek sprawdzenia, czy zachowano należytą staranność i czy w przypadku uzasadnionych obaw nie stwierdzono żadnego ryzyka lub stwierdzono jedynie znikome ryzyko (art. 5 ust. 6). Nie wprowadzają one do obrotu, nie udostępniają na rynku ani nie wywożą odnośnych produktów, chyba że weryfikacja wykaże brak ryzyka niezgodności z wymogami lub jedynie znikome ryzyko takiej niezgodności.

e) **Uproszczona należyta staranność, tj. zaopatrywanie się w krajach o niskim ryzyku**

Podmioty zaopatrujące się w krajach o niskim ryzyku są zobowiązane do zachowania należytej staranności zgodnie z art. 8, spełnienia wymogów informacyjnych określonych w art. 9 oraz wprowadzenia systemu należytej staranności zgodnie z art. 12.

Zgodnie z art. 13 **nie** są one jednak zobowiązane do wypełniania obowiązków wynikających z art. 10 i 11, jeżeli po dokonaniu oceny:

(i) złożoności danego łańcucha dostaw oraz

(ii) ryzyka obchodzenia przepisów lub mieszania z produktami o nieznanym pochodzeniu lub pochodzeniu z krajów lub ich części o wysokim lub standardowym ryzyku

upewniły się, że wszystkie odnośne towary i produkty, które wprowadzają do obrotu lub wywożą, zostały wyprodukowane wyłącznie w tych krajach lub ich częściach, które sklasyfikowano jako kraje o niskim ryzyku zgodnie z art. 29 ([11]).

W przypadku uproszczonej należytej staranności określonej w art. 13 nie są wymagane dalsze etapy oceny informacji lub zmniejszania ryzyka, chyba że w trakcie gromadzenia informacji lub w trakcie oceny wymaganej na podstawie art. 13 rozporządzenia podmioty uzyskają nowe istotne informacje wskazujące, że istnieje ryzyko, że odnośny produkt, który zamierzają wprowadzić do obrotu lub wywozić, nie jest zgodny z rozporządzeniem.

Mikropodmioty pierwotne lub małe podmioty pierwotne zasadniczo nie są zobowiązane do przeprowadzania oceny ryzyka i procedury zmniejszania ryzyka, ponieważ z definicji są podmiotami zaopatrującymi się w kraju o niskim ryzyku, chyba że uzyskają jakiekolwiek istotne informacje – lub zostaną o nich powiadomione – wskazujące na znaczne ryzyko, że odnośne produkty są niezgodne z wymogami.

([11]) Zgodnie z art. 29 ust. 2 Komisja w drodze aktów wykonawczych przedstawi wykaz krajów lub ich części o niskim lub wysokim ryzyku. Najnowsza wersja wykazu krajów znajduje się w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2025/1093.

f) **Wzajemne powiązania z dyrektywą w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (dyrektywa CSDDD) i rozporządzeniem w sprawie pracy przymusowej (rozporządzenie FLR)**

W dyrektywie (UE) 2024/1760 w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju ([12]) (dyrektywa CSDDD) ustanowiono ogólne horyzontalne ramy należytej staranności w zakresie zrównoważonego rozwoju dla bardzo dużych przedsiębiorstw z UE i spoza UE. Rozporządzenie EUDR zapewnia sektorowe ramy w zakresie wylesiania uwzględniające określone aspekty należytej staranności w odniesieniu do określonych produktów. Dyrektywa CSDDD i rozporządzenie EUDR mają różne zakresy: podczas gdy rozporządzenie EUDR jest powiązane z podmiotami wprowadzającymi odnośne produkty do obrotu w UE lub je wywożącymi, dyrektywa CSDDD ma zastosowanie do dużych przedsiębiorstw z UE i spoza UE powyżej określonej wielkości obrotów i liczby pracowników.

W przypadku gdy szczegółowe przepisy dotyczące należytej staranności określone w rozporządzeniu EUDR kolidują z ogólnymi przepisami dyrektywy CSDDD, przepisy rozporządzenia EUDR, będące przepisami *lex specialis*, mają pierwszeństwo przed ogólnymi przepisami dyrektywy CSDDD (*lex generalis*) w zakresie, w jakim przewidują one szersze lub bardziej szczegółowe obowiązki służące osiągnięciu tych samych celów. Zasada ta została określona w art. 1 ust. 3 dyrektywy CSDDD i jest zgodna z zasadami prawa UE, które w takich przypadkach przyznają pierwszeństwo *lex specialis* przed *lex generalis*. Ogólne wytyczne dla przedsiębiorstw dotyczące należytej staranności na podstawie dyrektywy CSDDD zostaną opublikowane do 26 lipca 2027 r. Datą rozpoczęcia stosowania dyrektywy CSDDD jest 26 lipca 2029 r.

Rozporządzenie w sprawie zakazu produktów wytwarzanych z wykorzystaniem pracy przymusowej na rynku unijnym (rozporządzenie FLR) ([13]) zakazuje podmiotom gospodarczym wprowadzania do obrotu i udostępniania na rynku unijnym lub wywozu z rynku unijnego produktów wytwarzanych z wykorzystaniem pracy przymusowej. Ponieważ ma ono zastosowanie do wszystkich podmiotów gospodarczych, ma również zastosowanie do podmiotów gospodarczych objętych zakresem rozporządzenia EUDR. Chociaż rozporządzenie FLR nie nakłada na podmioty gospodarcze obowiązków w zakresie należytej staranności, procesy należytej staranności wymagane na mocy innych przepisów UE, takich jak dyrektywa CSDDD lub rozporządzenie EUDR, mogą pomóc w identyfikowaniu ryzyka pracy przymusowej w działalności i łańcuchach dostaw podmiotów gospodarczych, zapobieżeniu temu ryzyku, jego ograniczeniu, wyeliminowaniu i zaradzeniu mu. Aby ułatwić przestrzeganie rozporządzenia FLR, Komisja wyda wytyczne dotyczące należytej staranności w celu przeciwdziałania ryzyku pracy przymusowej w łańcuchach dostaw.

5. **WYJAŚNIENIE POJĘCIA „ZŁOŻONOŚĆ ŁAŃCUCHA DOSTAW”**

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – art. 8 – Należyta staranność; art. 9 – Wymogi dotyczące informacji; art. 10 – Ocena ryzyka; art. 11 – Zmniejszanie ryzyka

„Złożoność danego łańcucha dostaw” jest wyraźnie wymieniona jako kryterium oceny ryzyka w art. 10 ust. 2 lit. i) rozporządzenia EUDR i w związku z tym ma znaczenie dla oceny ryzyka i zmniejszania ryzyka w ramach procedury należytej staranności. Jest to jedno z kilku kryteriów oceny ryzyka i zmniejszania ryzyka w ramach procedury należytej staranności określonej w art. 10 i 11.

Uzasadnieniem tego kryterium jest to, że śledzenie odnośnych produktów z powrotem do kraju produkcji i działek, na których wyprodukowano odnośne towary, może być trudniejsze, jeżeli łańcuch dostaw jest złożony, co wiąże się z większym ryzykiem niezgodności. Niespójność istotnych informacji i danych oraz problemy z uzyskaniem niezbędnych informacji na dowolnym etapie łańcucha dostaw mogą zwiększyć ryzyko wprowadzenia do łańcucha dostaw towarów lub produktów niezgodnych z wymogami. Główną kwestią jest to, w jakim stopniu możliwe jest prześledzenie pochodzenia odnośnych towarów znalezionych w odnośnym produkcie aż do działek, na których zostały wyprodukowane.

Ryzyko niezgodności wzrośnie, jeżeli złożoność łańcucha dostaw utrudnia identyfikację informacji wymaganych na podstawie art. 9 ust. 1 i art. 10 ust. 2 rozporządzenia EUDR. Istnienie niezidentyfikowanych etapów w łańcuchu dostaw lub wszelkie inne ustalenia wskazujące na niezgodność mogą prowadzić do wniosku, że ryzyko jest znikome.

([12]) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1760 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz zmieniająca dyrektywę (UE) 2019/1937 i rozporządzenie (UE) 2023/2859 (Dz.U. L, 2024/1760, 5.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj), zmieniona dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2026/470 z dnia 24 lutego 2026 r. w sprawie zmiany dyrektyw 2006/43/WE, 2013/34/UE, (UE) 2022/2464 i (UE) 2024/1760 w odniesieniu do niektórych wymogów dotyczących sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju i niektórych wymogów w zakresie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (Dz.U. L, 2026/470, 26.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2026/470/oj).

([13]) Rozporządzenie (UE) 2024/3015 w sprawie zakazu produktów wytwarzanych z wykorzystaniem pracy przymusowej na rynku unijnym (Dz.U. L, 2024/3015, 12.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3015/oj).

Złożoność łańcucha dostaw wzrasta wraz z liczbą przetwórców i pośredników między działkami gruntów w kraju produkcji a podmiotem. Złożoność może również wzrosnąć, gdy do wytworzenia nowego odnośnego produktu wykorzystuje się więcej niż jeden odnośny produkt lub jeżeli odnośne towary pochodzą z wielu krajów produkcji. Z drugiej strony procedurę należytej staranności można uprościć w krótkich łańcuchach dostaw, a krótki łańcuch dostaw, zwłaszcza w przypadku uproszczonej procedury należytej staranności na podstawie art. 13, może być jednym z czynników pomagających wykazać, że istnieje znikome ryzyko obejścia przepisów rozporządzenia.

Aby ocenić złożoność łańcucha dostaw, podmioty mogą wykorzystać następujący (niewyczerpujący) wykaz pytań dotyczących odnośnych produktów, które mają być wprowadzane na rynek unijny, udostępniane na nim lub wywożone z tego rynku:

— Czy w łańcuchu dostaw znajdowało się kilku przetwórców lub kilka etapów, zanim dany odnośny produkt został wprowadzony do obrotu w Unii, udostępniony na nim lub wywieziony z tego rynku?

— Czy odnośny produkt zawiera odnośne towary pochodzące z kilku działek lub krajów produkcji?

— Czy odnośny produkt jest produktem wysoko przetworzonym (który sam może zawierać wiele innych odnośnych produktów)?

— W odniesieniu do drewna:

  — czy odnośny produkt zawiera drewno z więcej niż jednego gatunku drzew?

  — czy drewno lub produkty z drewna były przedmiotem handlu w więcej niż jednym kraju?

  — czy jakiekolwiek odnośne produkty przetworzone zostały przetworzone lub wytworzone w państwach trzecich, zanim zostały wprowadzone do obrotu w Unii, udostępnione na rynku unijnym lub wywiezione z tego rynku?

6. **ZGODNOŚĆ Z PRAWEM**

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – art. 2 pkt 40 – Definicje; art. 3 lit. b) – Zakaz

Zgodnie z art. 3 rozporządzenia EUDR odnośne towary i odnośne produkty nie mogą być wprowadzane do obrotu ani udostępniane na rynku, ani z niego wywożone, o ile nie spełniają **wszystkich** następujących warunków:

a) nie powodują wylesiania;

b) **zostały wyprodukowane zgodnie z właściwymi przepisami kraju produkcji**; oraz

c) są objęte oświadczeniem o należytej staranności lub uproszczoną deklaracją.

Odnośne produkty muszą **spełniać wszystkie trzy kryteria oddzielnie i indywidualnie**; w przeciwnym razie podmioty muszą powstrzymać się od wprowadzania ich do obrotu lub ich wywozu.

a) **Właściwe przepisy kraju produkcji**

Podstawą ustalenia, czy odnośny towar lub odnośny produkt został wyprodukowany zgodnie z właściwymi przepisami kraju produkcji, jest ustawodawstwo kraju, w którym towar lub, w przypadku produktu, towar zawarty w odnośnym produkcie był uprawiany, zbierany, pozyskany lub hodowany na odpowiednich działkach lub – w przypadku bydła – w zakładach.

W rozporządzeniu EUDR przyjęto elastyczne podejście, wymieniając szereg dziedzin prawa, ale nie precyzując konkretnych przepisów, ponieważ różnią się one w zależności od kraju i mogą podlegać zmianom. Aczkolwiek jedynie mające zastosowanie przepisy **dotyczące statusu prawnego obszaru produkcji** stanowią odpowiednie przepisy zgodnie z art. 2 pkt 40 rozporządzenia EUDR. Oznacza to, że zasadniczo znaczenie przepisów dla wymogu legalności określonego w art. 3 lit. b) rozporządzenia EUDR nie wynika z faktu, że mogą one mieć ogólne zastosowanie w procesie produkcji towarów lub mieć zastosowanie do łańcuchów dostaw odnośnych produktów i odnośnych towarów, lecz z faktu, że przepisy te mają szczególny wpływ na status prawny obszaru, na którym wyprodukowano towary.

Ponadto art. 2 pkt 40 rozporządzenia EUDR należy interpretować w świetle celów rozporządzenia EUDR określonych w art. 1 ust. 1 lit. a) i b), co oznacza, że przepisy mają również znaczenie, jeżeli ich treść może być bezpośrednio powiązana z powstrzymaniem wylesiania i degradacji lasów w kontekście zobowiązania Unii do przeciwdziałania zmianie klimatu i utracie różnorodności biologicznej.

Te właściwe przepisy doprecyzowano w art. 2 pkt 40 lit. a)–h). Poniższy wykaz zawiera kilka konkretnych przykładów, które służą wyłącznie do celów ilustracyjnych i nie mogą być uważane za wyczerpujące:

— *Prawa do użytkowania gruntów*, w tym przepisy dotyczące pozyskiwania i produkcji na gruntach lub zarządzania gruntami; takie jak:

  — przepisy dotyczące przeniesienia praw do gruntów, w szczególności w odniesieniu do gruntów rolnych lub lasów,

  — przepisy dotyczące transakcji najmu gruntów.

— *Ochrona środowiska*. Związek z celem, jakim jest powstrzymanie wylesiania i degradacji lasów, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych lub ochrona różnorodności biologicznej, istnieje na przykład w:

  — przepisach dotyczących obszarów chronionych,

  — przepisach dotyczących ochrony przyrody i odbudowy zasobów przyrodniczych,

  — przepisach dotyczących ochrony i zachowania dzikiej fauny i flory oraz różnorodności biologicznej,

  — przepisach dotyczących gatunków zagrożonych,

  — przepisach dotyczących zagospodarowania terenu.

— *Przepisy związane z leśnictwem, obejmujące gospodarkę leśną i ochronę różnorodności biologicznej, w przypadku gdy regulacje te są bezpośrednio związane z pozyskiwaniem drewna*, np.:

  — przepisy dotyczące ochrony i zachowania lasów oraz zrównoważonej gospodarki leśnej;

  — przepisy dotyczące przeciwdziałania wylesianiu;

  — prawa do pozyskiwania drewna w prawnie wytyczonych granicach.

— *Prawa osób trzecich*, w tym prawa do użytkowania i własności, na które wpływa produkcja odnośnych towarów i produktów, oraz tradycyjne prawa do użytkowania gruntów przysługujące społecznościom tubylczym i społecznościom lokalnym; może to obejmować np. prawa do obciążenia gruntu lub prawa użytkowania.

— *Prawa pracownicze* i *prawa człowieka chronione na mocy prawa międzynarodowego*, mające zastosowanie albo do osób obecnych na obszarze produkcji odnośnych towarów w zakresie istotnym dla rozporządzenia EUDR, z uwzględnieniem jego celów, określonych w art. 1 ust. 1 tego rozporządzenia, albo do osób mających prawa do obszaru produkcji odnośnych towarów lub produktów, w tym prawa społeczności tubylczych i społeczności lokalnych, jeżeli mają one zastosowanie do lub znajdują odzwierciedlenie w odpowiednich przepisach krajowych; na przykład prawa do ziemi, terytoriów i zasobów, prawa własności, prawa związane z traktatami, porozumieniami i innymi konstruktywnymi uzgodnieniami między społecznościami tubylczymi a państwami.

— *Zasada dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody, w tym określonej w Deklaracji ONZ o prawach ludności rdzennej*. Dalsze wytyczne dotyczące stosowania zasady dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody można znaleźć np. za pośrednictwem strony Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, gdzie zauważono, że przed podjęciem któregokolwiek z następujących działań państwa muszą prowadzić konsultacje zmierzające do uzyskania zgody:

  — realizacja projektów, które mają wpływ na prawa społeczności tubylczych do ziemi, terytorium i zasobów, w tym w dziedzinie górnictwa i innego wykorzystania lub eksploatacji zasobów,

  — relokacja społeczności tubylczych z ich gruntów lub terytoriów,

  — zwrot lub inna odpowiednia rekompensata, jeśli ziemie zostały skonfiskowane, zajęte, okupowane lub zniszczone bez dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody społeczności tubylczej, do której ziemie te należały.

— *Przepisy podatkowe, antykorupcyjne, handlowe i celne*.

— Mające zastosowanie przepisy dotyczące odpowiednich łańcuchów dostaw wprowadzanych na rynek unijny lub opuszczających ten rynek, jeżeli mają szczególny związek z celami rozporządzenia lub, w przypadku przepisów handlowych i celnych, jeżeli dotyczą one w szczególności odpowiednich sektorów produkcji rolnej lub produkcji drewna.

Do grudnia 2026 r. Komisja planuje utworzyć repozytorium odpowiednich przepisów umożliwiające krajom produkcji przedstawienie wykazu odpowiednich przepisów zgodnie z art. 2 pkt 40. Operatorzy mogą korzystać z repozytorium, które może pomóc im w spełnieniu wymogów informacyjnych określonych w art. 9 ust. 1 lit. h).

b) **Należyta staranność w odniesieniu do legalności**

Podmioty muszą wiedzieć, jakie przepisy istnieją w każdym z krajów, w których się zaopatrują, co do statusu prawnego obszaru produkcji. Właściwe przepisy mogą obejmować między innymi:

— prawo krajowe i regionalne, w tym właściwe prawo wtórne oraz

— prawo międzynarodowe, w tym wielo- i dwustronne traktaty i umowy, w zakresie w jakim zostały włączone do prawa krajowego, odpowiednio poprzez ich kodyfikację i wdrożenie.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 lit. h) rozporządzenia EUDR informacje, w tym dokumenty i dane wykazujące zgodność z obowiązującymi przepisami w kraju produkcji, muszą być gromadzone w ramach obowiązku w zakresie należytej staranności. W ust. 1 lit. h) określono ponadto, że takie informacje muszą być odpowiednio rozstrzygające i możliwe do zweryfikowania.

W tym kontekście charakter i zakres informacji, które mają być gromadzone, zależy od konkretnego łańcucha dostaw, obszaru produkcji i kraju produkcji. Podmioty mogą korzystać z szerokiego zakresu wiarygodnych źródeł informacji wymienionych poniżej, które – rozpatrywane jako całość – pozwalają na wyciągnięcie uzasadnionego wniosku, że odnośne towary wyprodukowano zgodnie z odpowiednimi przepisami kraju produkcji. Zgodnie z art. 9 ust. 2 podmioty muszą udostępniać właściwym organom na żądanie informacje, dokumenty i dane zgromadzone na podstawie tego przepisu. Aby ułatwić egzekwowanie przepisów, podmioty gospodarcze powinny być w stanie wyjaśnić istnienie niektórych dokumentów i brak innych.

Gromadzenie szczegółowych dowodów powinno być traktowane priorytetowo w odniesieniu do łańcuchów dostaw, obszarów produkcji i krajów produkcji, w przypadku których wstępna analiza informacji dostępnych podmiotowi wskazuje na wyższe ryzyko niezgodności z art. 3 lit. b). Natomiast w przypadku łańcuchów dostaw, obszarów produkcji i krajów produkcji, w których wstępne badanie dostępnych informacji wskazuje na znikome ryzyko niezgodności z art. 3 lit. b), podmioty nie powinny być zobowiązane do gromadzenia szczegółowych danych. Na przykład nie należy wymagać od nich systematycznego gromadzenia kompleksowej dokumentacji prawnej w odniesieniu do każdej pojedynczej działki, uzyskiwania określonych rodzajów dokumentów, takich jak poszczególne tytuły własności gruntów, ani sporządzania wyczerpującego wykazu wszystkich potencjalnie istotnych przepisów, dokumentów prawnych lub danych.

Wstępne informacje dostępne podmiotowi mogą obejmować publicznie dostępne informacje i inne informacje dotyczące obszaru produkcji lub odpowiedniego łańcucha dostaw, o których podmiot wie przed przeprowadzeniem procedury należytej staranności. Na tym etapie podmiot może w szczególności uwzględnić klasyfikację ryzyka kraju zgodnie z art. 29 rozporządzenia EUDR, a także, w stosownych przypadkach, informacje opublikowane przez organizacje międzynarodowe, takie jak Worldwide Governance Indicators (wskaźniki dobrego rządzenia na świecie) Banku Światowego, oraz publiczne sprawozdania dotyczące kraju lub obszaru produkcji lub odpowiednich łańcuchów dostaw związanych z produkcją odnośnych towarów.

Obowiązek gromadzenia dokumentów lub innych informacji zależy od różnych systemów regulacyjnych poszczególnych państw. W związku z tym obowiązek ten należy rozumieć jako obejmujący, w stosownych przypadkach:

— oficjalne dokumenty wydawane przez organy krajowe, np. zezwolenia administracyjne, np. z oficjalnych rejestrów i platform utworzonych i zarządzanych przez organy krajowe,

— dokumenty wykazujące zobowiązania umowne, w tym umowy i porozumienia ze społecznościami tubylczymi lub społecznościami lokalnymi;

— informacje uzupełniające wydane w ramach publicznych i prywatnych systemów certyfikacji lub innych systemów zweryfikowanych przez osoby trzecie;

— orzeczenia sądowe;

— oceny skutków, plany zarządzania, sprawozdania z audytów środowiskowych.

Obejmuje to informacje dotyczące wszelkich uzgodnień przyznających prawo do użytkowania danego obszaru do celów produkcji odnośnego towaru. To, czy potrzebny jest tytuł do gruntu lub inna dokumentacja dotycząca danego uzgodnienia, zależy od przepisów krajowych. Jeżeli prawo krajowe nie wymaga do produkcji i komercjalizacji produktów rolnych posiadania tytułu do gruntu, nie jest on wymagany na podstawie rozporządzenia EUDR.

Przydatne mogą być również następujące dodatkowe dokumenty:

— dokumenty przedstawiające politykę przedsiębiorstwa i kodeksy postępowania,

— dobrowolne oświadczenie własne producentów odnośnych towarów, w którym producent deklaruje, że produkt został wyprodukowany zgodnie z przepisami kraju produkcji,

— porozumienia w sprawie odpowiedzialności społecznej między podmiotami prywatnymi a posiadaczami praw osób trzecich,

— specjalne sprawozdania na temat tytułów własności i praw własności oraz konfliktów.

Informacje, w tym dokumenty i dane, mogą być gromadzone w wersji papierowej lub elektronicznej.

Należy zauważyć, że informacje, w tym dokumenty i dane, muszą być gromadzone na podstawie art. 9 ust. 1 lit. h) rozporządzenia EUDR również do celów oceny ryzyka (art. 10 rozporządzenia EUDR) i nie powinny być postrzegane jako niezależny wymóg, chyba że produkt pochodzi w całości z krajów o niskim ryzyku lub z ich części. W przypadku zaopatrywania się wyłącznie w krajach o niskim ryzyku lub w ich częściach, zgodnie z art. 13 rozporządzenia EUDR, podmioty muszą przeprowadzić następujące kroki opisujące ocenę ryzyka tylko wtedy, gdy podmioty te uzyskają informacje wskazujące na ryzyko nieprzestrzegania przepisów lub obejścia przepisów, lub zostaną o takim ryzyku poinformowane.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 rozporządzenia EUDR gromadzone informacje należy oceniać jako całość, aby zapewnić identyfikowalność i zgodność z przepisami w całym łańcuchu dostaw. Wszystkie informacje należy poddawać analizie i weryfikacji, co oznacza, że podmioty muszą być w stanie ocenić treść i wiarygodność gromadzonych przez siebie dokumentów oraz zrozumieć powiązania między poszczególnymi informacjami zawartymi w różnych dokumentach. Zazwyczaj podmiot powinien sprawdzić w ramach oceny:

— czy poszczególne dokumenty są ze sobą zgodne i czy są one zgodne z innymi dostępnymi informacjami;

— czego dokładnie dowodzi każdy dokument;

— na jakim systemie (np. kontrola przez organy, niezależny audyt itp.) oparty jest dokument;

— wiarygodność i ważność każdego dokumentu, a więc prawdopodobieństwo, że został sfałszowany lub wydany niezgodnie z prawem.

Podmioty powinny wprowadzić rozsądne środki w celu upewnienia się, że takie dokumenty są autentyczne, w zależności od ich oceny ogólnej sytuacji w kraju produkcji. W tym względzie podmiot powinien również wziąć pod uwagę ryzyko korupcji (np. przekupstwa, zmowy lub oszustwa). Różne źródła dostarczają ogólnie dostępnych informacji na temat poziomu korupcji w danym kraju lub regionie, na przykład na temat wskaźnika postrzegania korupcji opracowanego przez Transparency International lub innych podobnych uznanych wskaźników międzynarodowych lub istotnych informacji ([14]).

W przypadkach, w których poziom korupcji uznaje się za wysoki, można domniemywać, że dokumentów nie można uznać za wiarygodne i konieczna może być dalsza weryfikacja. W takich przypadkach konieczna jest szczególna ostrożność przy sprawdzaniu dokumentów, ponieważ mogą istnieć podstawy, by wątpić w ich wiarygodność.

Poza korzystaniem z uznanych wskaźników międzynarodowych podmioty mogą sprawdzać wykazy okoliczności i słabych punktów, w tym wcześniejsze dowody na praktyki korupcyjne, co wskazuje na większe ryzyko, i w związku z tym domagać się wyższego poziomu kontroli. Przykłady takich dodatkowych dowodów mogą obejmować systemy zweryfikowane przez osoby trzecie (zob. sekcja 10 niniejszych wytycznych), niezależne lub przeprowadzane samodzielnie audyty lub wykorzystanie technologii/metod kryminalistycznych śledzenia odnośnych produktów, które mogą pomóc w ujawnieniu oznak korupcji lub nieprawidłowości.

([14]) Więcej informacji na temat wykorzystania takich wskaźników znajduje się w rozdziale 4 zawiadomienia Komisji z dnia 12.2.2016 r., C(2016) 755 final (Wytyczne dotyczące rozporządzenia UE w sprawie drewna).

Przeprowadzana przez podmioty procedura należytej staranności oraz działania właściwych organów w zakresie egzekwowania prawa mogą być poparte analizą danych i narzędziami opartymi na sztucznej inteligencji służącymi do ustalania priorytetów, sprawdzania spójności dokumentów i wskazywania ewentualnych nieprawidłowości. Niezależnie od korzystania z takich narzędzi cyfrowych, ostateczna odpowiedzialność za przestrzeganie przepisów spoczywa jednak na operatorach i właściwych organach.

7. **ZAKRES PRODUKTU**

a) **Wyjaśnienie – Opakowania i materiały opakowaniowe**

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – art. 2 – Definicje; załącznik I do rozporządzenia EUDR

W załączniku I do rozporządzenia EUDR ustanowiono wykaz odnośnych towarów i odnośnych produktów sklasyfikowanych w Nomenklaturze scalonej ([15]) określonej w załączniku I do rozporządzenia Rady (EWG) nr 2658/87.

Kod HS 4819 obejmuje: *Kartony, pudła, pudełka, torby i pozostałe pojemniki do pakowania, z papieru, tektury, waty celulozowej lub wstęg z włókien celulozowych; segregatory, pudełka na listy i podobne artykuły, z papieru lub tektury, w rodzaju stosowanych w biurach, sklepach lub tym podobnych.*

— Jeżeli którykolwiek z powyższych wyrobów jest wprowadzany do obrotu lub wywożony jako niezależny produkt, a nie jako opakowanie dla innego produktu, *jest* on objęty rozporządzeniem, w związku z czym zastosowanie mają obowiązki określone w rozporządzeniu EUDR.

— Jeżeli materiały opakowaniowe lub pojemniki do pakowania sklasyfikowane w ramach kodu HS 4819 są wykorzystywane do „wzmocnienia, ochrony lub transportu" innego produktu, *nie* są one objęte rozporządzeniem.

Kod HS 4415 obejmuje: *Skrzynie, pudła, klatki, bębny i podobne opakowania, z drewna; bębny do kabli, z drewna; palety, palety skrzyniowe i pozostałe platformy załadunkowe, z drewna; nadstawki do palet płaskich, z drewna.*

— Jeżeli którykolwiek z powyższych wyrobów jest wprowadzany do obrotu lub wywożony jako niezależny produkt, *jest* on objęty rozporządzeniem i w związku z tym zastosowanie mają obowiązki określone w rozporządzeniu EUDR.

— Artykuły objęte kodem 4415 stosowane *wyłącznie* jako materiały opakowaniowe lub pojemniki do pakowania w celu wzmocnienia, ochrony lub transportu innego produktu wprowadzanego do obrotu *nie są* objęte rozporządzeniem EUDR.

Te same uwagi, jeśli chodzi o materiały opakowaniowe, dotyczą kodów HS 4401, 4405, 4416.

W ramach tych kategorii istnieje dalsze rozróżnienie między materiałami opakowaniowymi i pojemnikami opakowaniowymi „jednorazowego użytku" z jednej strony a materiałami opakowaniowymi i pojemnikami opakowaniowymi wyraźnie nadającymi się do wielokrotnego użytku z drugiej strony:

— Materiały i pojemniki opakowaniowe jednorazowego użytku stosowane wyłącznie w celu wzmocnienia, ochrony lub transportu innego produktu udostępnianego na rynku lub wywożonego i przedstawianego wraz z tym produktem nie są objęte rozporządzeniem EUDR, jeżeli są wykorzystywane do tego celu.

— Materiały opakowaniowe i pojemniki opakowaniowe wyraźnie nadające się do wielokrotnego użytku, stosowane wyłącznie w celu wzmocnienia, ochrony lub transportu innego produktu udostępnianego na rynku lub wywożonego i przedstawianego wraz z tym produktem, nie są objęte rozporządzeniem EUDR od momentu, w którym zaczęły być wykorzystywane do tego celu. Na przykład rozporządzeniem EUDR nie byłyby objęte palety, jeżeli byłyby ponownie udostępniane na rynku lub wywożone po wykorzystaniu do wzmocnienia, ochrony lub transportu innego produktu.

([15]) Rozporządzenie Rady (EWG) nr 2658/87 z dnia 23 lipca 1987 r. w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej Taryfy Celnej (Dz.U. L 256 z 7.9.1987, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1987/2658/oj).

Należy dokonać dalszego rozróżnienia między opakowaniem, które uznaje się za nadające produktowi jego „zasadniczy charakter", a opakowaniem, które jest ukształtowane i dopasowane do konkretnego produktu, ale nie stanowi integralnej części samego produktu. Różnice te wyjaśniono w ogólnej regule 5 dotyczącej interpretacji Nomenklatury scalonej ([16]) określonej w rozporządzeniu (EWG) nr 2658/87, a poniżej przedstawiono przykłady. Pojemniki o „zasadniczym charakterze" otrzymują własny kod HS i są klasyfikowane niezależnie od produktu, który zawierają, i są objęte zakresem rozporządzenia, natomiast pojemniki specjalnie ukształtowane lub dostosowane do przechowywania określonych wyrobów, otrzymują kod HS produktu, który zawierają, jeżeli pojemniki te nadają się do długotrwałego użytkowania, są przedstawiane z wyrobami, do których są przeznaczone i są normalnie z nimi sprzedawane, nie są objęte zakresem rozporządzenia (ogólna reguła 5a). Zwykłe opakowania, takie jak materiały opakowaniowe i pojemniki opakowaniowe ([7]), w których przedstawiane są towary, należy klasyfikować razem z tymi towarami, jeżeli są zazwyczaj stosowane do pakowania tego rodzaju towarów, co oznacza, że nie wchodzą one w zakres rozporządzenia (ogólna reguła 5b). Papier lub inne materiały do pakowania należy uznać za integralną część produktu, jeżeli jego celem jest jego ochrona, przenoszenie lub transport.

Te dodatkowe rozróżnienia mogą jednak dotyczyć jedynie niewielkiej części towarów objętych rozporządzeniem.

Podsumowując, zakresem stosowania rozporządzenia objęte są:

— materiały opakowaniowe lub pojemniki opakowaniowe wprowadzane do obrotu lub udostępniane na rynku lub wywożone jako niezależne produkty;

— pojemniki, które nadają produktowi jego zasadniczy charakter.

Zakresem stosowania rozporządzenia nie są objęte:

— materiały opakowaniowe jednorazowego użytku i pojemniki opakowaniowe przedstawiane z towarami i stosowane wyłącznie do wzmocnienia, ochrony lub transportu innego produktu;

— materiały opakowaniowe i pojemniki opakowaniowe wyraźnie nadające się do wielokrotnego użytku, przedstawiane wraz z towarami i wykorzystywane wyłącznie do wzmocnienia, ochrony lub transportu innego produktu, od momentu ich wykorzystania do tego celu.

b) **Wyjaśnienie – Odpady i produkty pochodzące z recyklingu i z odzysku**

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – motyw 40; załącznik I do rozporządzenia EUDR; dyrektywa 2008/98/WE – art. 3 pkt 1

W ramach swojej działalności gospodarczej podmioty na dalszym etapie łańcucha dostaw i podmioty handlowe mogą zajmować się używanymi produktami, które zakończyły swój cykl życia i które w przeciwnym razie zostałyby unieszkodliwione jako odpady. „Odpady" oznaczają substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się został zobowiązany (art. 3 pkt 1 dyrektywy 2008/98/WE). Takie produkty są wyłączone z zakresu stosowania rozporządzenia EUDR. Oznacza to, że w tych przypadkach takie podmioty, podmioty na dalszym etapie łańcucha dostaw i podmioty handlowe są zwolnione z obowiązków wynikających z rozporządzenia EUDR.

Zwolnienie to ma zastosowanie do towarów, które zostały wyprodukowane w całości z materiału, który zakończył swój cykl życia i w przeciwnym razie zostałby wyrzucony jako odpady (np. drewno pozyskane z rozmontowanych budynków lub towary wytworzone z plew kawy).

To zwolnienie **nie ma zastosowania** do produktów ubocznych procesu wytwarzania, w którym wykorzystuje się materiały niebędące odpadem, tzn. nie są substancją ani przedmiotem, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się został zobowiązany.

W poniższych pytaniach i odpowiedziach przedstawiono praktyczne przypadki użycia:

PYT. 1: Czy wióry i trociny wyprodukowane jako produkty uboczne tartaków są objęte rozporządzeniem?

Tak, są one objęte kodem HS 4401, który podlega rozporządzeniu EUDR. Wynika to z faktu, że wióry i trociny mogą być wykorzystywane jako drewno opałowe i w związku z tym nie zakończyły swojego cyklu życia. Wyjątkiem byłyby wióry/trociny wykorzystywane wyłącznie jako materiały opakowaniowe w celu wzmocnienia, ochrony lub transportu innego produktu.

([16]) Noty wyjaśniające do Nomenklatury scalonej Unii Europejskiej (Dz.U. C 119 z 29.3.2019, s. 1).

PYT. 2: Czy meble wykonane z drewna odzyskanego po rozbiórce domu są objęte rozporządzeniem?

Nie, jeżeli produkty te są wytwarzane w całości z materiału, który zakończył swój cykl życia, i w przeciwnym razie zostałby wyrzucony jako odpad, nie są one objęte rozporządzeniem. Jeżeli jednak produkty te zawierają jakąkolwiek ilość materiału niepochodzącego z recyklingu, dana część będzie podlegać rozporządzeniu.

PYT. 3: Czy produkty wytworzone z materiałów pochodzących z recyklingu lub odzysku są objęte rozporządzeniem?

Nie, jeżeli odnośne produkty są wytwarzane w całości z materiałów pochodzących z recyklingu, nie podlegają one przepisom rozporządzenia EUDR. Jeżeli jednak odnośne produkty zawierają jakąkolwiek ilość materiału niepochodzącego z recyklingu lub z odzysku, ilość ta podlega zakresowi rozporządzenia, np. wykorzystanie masy włóknistej pierwotnej w produkcji papieru oraz drewno wykorzystywane do naprawy palet.

PYT. 4: Czy granulat opałowy wytwarzany z pustych kiści owocowych lub łupin ziaren palmowych jest objęty rozporządzeniem?

W przypadku gdy puste kiście owocowe i łupiny ziaren palmowych, nawet w postaci granulatu, są sklasyfikowane jako pozostałości stałe produktów ubocznych procesu ekstrakcji oleju palmowego, granulat opałowy z nich wytwarzany jest objęty kodem HS 2306 60 w załączniku I do rozporządzenia EUDR. Granulat opałowy nie podlega rozporządzeniu, jeżeli jest wytwarzany w całości z materiałów sklasyfikowanych jako odpady.

PYT. 5: Czy zużyte fusy z kawy wykorzystywane w przyborach toaletowych lub nawozach podlegają rozporządzeniu?

Nie, jeżeli na przykład fusy są odpadem z kawiarni i w przeciwnym razie zostałyby wyrzucone.

PYT. 6: Czy okładziny opon lub osnowy opon bieżnikowanych podlegają rozporządzeniu?

Zużyte okładziny lub osnowy opon, zazwyczaj wykorzystywane do bieżnikowania opon, nie są objęte zakresem rozporządzenia, natomiast opony bieżnikowane wchodzą w jego zakres jedynie w odniesieniu do nowej warstwy gumy nakładanej na okładziny i osłony.

PYT. 7: Czy odnośne produkty są objęte rozporządzeniem EUDR, jeżeli są wyprodukowane z towarów, które nie są odnośnymi towarami?

Rozporządzenie nie ma zastosowania do produktów wytworzonych z towarów, które nie są odnośnymi towarami, nawet jeżeli produkty te są objęte tą samą Nomenklaturą scaloną co odnośne produkty wytworzone z odnośnych towarów. Rozporządzenie ma zastosowanie wyłącznie do odnośnych produktów wytworzonych z odnośnych towarów.

Na przykład:

(i) bydło z rodzaju *Bos* i jego podrodzaje: *Bos, Bibos, Novibos* i *Poephagus* objęte podpozycjami HS 0102 21 i 0102 29 są objęte zakresem rozporządzenia EUDR, natomiast bawoły (rodzaj *Syncerus*) lub bizony (rodzaj *Bison*) lub jakiekolwiek inne żywe bydło nie są objęte zakresem rozporządzenia EUDR;

(ii) olej palmowy z palmy olejowej rodzaju *Elaeis* spp. (w tym *Elaeis guineensis*) jest objęty zakresem stosowania rozporządzenia EUDR, ale olej babassu z palmy rodzaju *Attalea spp. (w tym Attalea speciosa)* i inne oleje roślinne z innych gatunków palm nie są objęte zakresem stosowania rozporządzenia EUDR;

(iii) kauczuk z *Hevea brasiliensis* jest objęty zakresem stosowania rozporządzenia EUDR, ale balata, gutaperka, guayule, chicle i podobne żywice naturalne produkowane z wykorzystaniem innych gatunków nie są objęte zakresem stosowania rozporządzenia EUDR, podobnie jak produkty z kauczuku syntetycznego;

(iv) produkty z drewna są objęte zakresem stosowania rozporządzenia EUDR, ale produkty z rattanu, bambusa i innych materiałów o charakterze drewna – nie są.

8. **REGULARNE PROWADZENIE SYSTEMU NALEŻYTEJ STARANNOŚCI**

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – art. 12 – Ustanowienie i prowadzenie systemów należytej staranności, sprawozdawczość i przechowywanie zapisów

W celu zachowania należytej staranności zgodnie z art. 8 podmioty, w tym mikropodmioty pierwotne lub małe podmioty pierwotne, muszą ustanowić i aktualizować ramy dokumentowania, analizowania, weryfikacji i zgłaszania procedur i środków („system należytej staranności"). Celem należytej staranności w ramach rozporządzenia EUDR jest osiągnięcie wymaganego rezultatu przez wykazanie spójnych procesów w działalności przedsiębiorstw. Ważne jest, aby zgodnie z art. 12 ust. 2 podmiot **co najmniej raz w roku poddawał swój system należytej staranności przeglądowi** w celu zapewnienia, aby osoby odpowiedzialne przestrzegały mających do nich zastosowanie procedur, stosowane procesy były skuteczne oraz aby osiągnięto wymagany wynik. Podmioty powinny również zaktualizować system należytej staranności, jeżeli w trakcie przeglądu lub w dowolnym innym momencie dowiedzą się o nowych zmianach, które mogłyby wpłynąć na cele systemu należytej staranności, takie jak skuteczność i kompleksowość etapów lub procedur w ramach systemu. Wszelkie aktualizacje systemu należytej staranności muszą być rejestrowane i przechowywane przez 5 lat.

Przegląd może przeprowadzić osoba z organizacji podmiotu (powinna być niezależna od osób przeprowadzających procedury) lub organ zewnętrzny. W ramach przeglądu należy zidentyfikować wszelkie niedociągnięcia i uchybienia, a kierownictwo podmiotu powinno określić terminy ich usunięcia.

W przypadku systemu należytej staranności odnośnego produktu w trakcie przeglądu należy na przykład sprawdzić, czy istnieją udokumentowane procedury:

— gromadzenia i rejestrowania informacji, danych i dokumentów niezbędnych do wykazania zgodności;

— oceny ryzyka związanego z odnośnym produktem lub dowolnym komponentem odnośnego produktu zawierającym odnośne produkty lub odnośne towary, które nie są produktami lub towarami niepowodującymi wylesiania lub nie zostały wyprodukowane zgodnie z właściwymi przepisami kraju produkcji;

— opisujące proponowane działania, które należy podjąć w zależności od poziomu ryzyka.

W ramach przeglądu należy również sprawdzić, czy osoby odpowiedzialne za przeprowadzenie każdego etapu procedur zarówno rozumieją, jak i wdrażają każdy etap, oraz czy istnieją odpowiednie kontrole zapewniające skuteczność procedur w praktyce (tj. czy pozwalają zidentyfikować odnośny produkt, który stwarza znaczne ryzyko niezgodności, i skutkują wykluczeniem takiego odnośnego produktu). Zgodnie z dobrą praktyką w celu wykazania, że przegląd został przeprowadzony, należy udokumentować jego etapy i wyniki.

9. **PRODUKTY ZŁOŻONE**

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – art. 4 – Obowiązki podmiotów; art. 9 – Wymogi dotyczące informacji; art. 33 – System informacyjny

Podmioty, podmioty na dalszym etapie łańcucha dostaw i podmioty handlowe mogą prowadzić obrót odnośnymi produktami, wymienionymi w załączniku I do rozporządzenia EUDR, które zawierają inne odnośne produkty lub odnośne towary lub zostały z nich częściowo wytworzone. W praktyce produkty te są czasami nazywane „produktami złożonymi", chociaż nie jest to termin prawny stosowany w rozporządzeniu EUDR.

W rozporządzeniu EUDR określono przepisy mające na celu zapewnienie, aby odnośne towary i odnośne produkty, które są zawarte w odnośnych produktach lub z których wytwarzane są odnośne produkty, były odpowiednio zidentyfikowane w ramach należytej staranności podmiotu zgodnie z art. 8. Jest to konieczne do zapewnienia zgodności wszystkich odnośnych produktów z rozporządzeniem.

Podmioty muszą spełnić wymogi dotyczące informacji wymienione w art. 9 w ramach należytej staranności dla odnośnych produktów, które wprowadzają do obrotu lub wywożą z rynku. W niektórych przypadkach identyfikacja gatunków, pochodzenia i geolokalizacji odnośnych towarów zawartych w odnośnych produktach, w szczególności w przypadku produktów odtworzonych (takich jak papier, płyta pilśniowa i płyta wiórowa) lub produktów wysoko przetworzonych (takich jak przetwory spożywcze zawierające kakao) może być skomplikowana, ale informacje te są wymagane w przypadku produktów, które mają być wprowadzane do obrotu lub wywożone. Więcej informacji można znaleźć w infografikach dotyczących łańcucha dostaw w ramach rozporządzenia EUDR.

Ponadto przy wprowadzaniu odnośnych produktów do obrotu w Unii lub ich wywozie, jeżeli zawierają one inne odnośne produkty (wymienione w załączniku I do rozporządzenia EUDR) lub zostały wytworzone z takich produktów, które wcześniej nie były poddane badaniu należytej staranności, podmiot musi przeprowadzić procedurę należytej staranności w odniesieniu do tych części odnośnego produktu.

Produkty złożone mogą zawierać wiele odnośnych produktów w ramach różnych kategorii towarów. Na przykład baton czekoladowy [HS 1806] może obejmować produkty pochodne kakao (proszek kakaowy [HS 1805] i masło kakaowe [HS 1804]) i oleju palmowego (olej palmowy [HS 1511]). W takich przypadkach podmiot wprowadzający produkt do obrotu w UE lub wywożący go z UE będzie zobowiązany do zachowania należytej staranności wyłącznie w odniesieniu do odnośnych produktów wymienionych we wpisie dotyczącym towaru uznanego za istotny w załączniku I do rozporządzenia EUDR. Na przykład w przypadku batonów czekoladowych [HS 1806] odnośnym towarem z nimi związanym jest kakao. Oznacza to, że obowiązek zachowania należytej staranności i wymogi informacyjne dotyczą wyłącznie odnośnych produktów wymienionych w prawej kolumnie załącznika I w ramach kategorii odnośnego towaru, który baton czekoladowy zawiera lub przy użyciu którego baton ten został wytworzony, to jest w tym przypadku proszek kakaowy i masło kakaowe wymienione we wpisie dotyczącym towaru kakao.

Wymogi dotyczące informacji

W ramach należytej staranności zgodnie z art. 8 podmioty, opisując swoje odnośne produkty, zgodnie z wymogami dotyczącymi informacji określonymi w art. 9, muszą uwzględnić odnośne produkty lub odnośne towary, które ich odnośne produkty zawierają lub które są wykorzystywane do wytwarzania tych produktów.

Oznacza to, że podmioty muszą gromadzić informacje na temat obecności odnośnego towaru w odnośnych produktach, które wprowadzają do obrotu lub wywożą. Informacje te obejmują geolokalizację działek lub, w stosownych przypadkach, w przypadku mikropodmiotów pierwotnych lub małych podmiotów pierwotnych, adres pocztowy odpowiadający lokalizacji geograficznej danych działek lub zakładów, na których wyprodukowano odnośny towar zawarty w odnośnych produktach lub wykorzystany do wytworzenia odnośnych produktów, wraz z dalszymi informacjami określonymi w art. 9 ust. 1. Zgodnie z art. 9, aby spełnić wymogi dotyczące informacji geolokalizacyjnych w odniesieniu do odnośnych produktów, podmioty uwzględniają:

— geolokalizację (lub, w stosownych przypadkach, w przypadku mikropodmiotów pierwotnych lub małych podmiotów pierwotnych, adres pocztowy) wszystkich działek, gdzie wyprodukowano odnośny towar, który odnośne produkty zawierają lub z którego zostały wytworzone, *oraz*

— datę lub przedział czasowy produkcji.

W przypadku gdy odnośny produkt zawiera odnośny towar wyprodukowany na różnych działkach lub został z niego wytworzony, należy podać geolokalizację lub, w stosownych przypadkach, w przypadku mikropodmiotów pierwotnych lub małych podmiotów pierwotnych, adres pocztowy wszystkich poszczególnych działek. W przypadku odnośnych produktów obejmujących bydło lub które zostały wytworzone z bydła, zgodnie z art. 2 pkt 29 wymóg geolokalizacji, lub w stosownych przypadkach, w przypadku mikropodmiotów pierwotnych lub małych podmiotów pierwotnych, adresu pocztowego, odnosi się do wszystkich pomieszczeń lub struktur związanych z chowem bydła, obejmujących miejsce urodzenia, a w stosownych przypadkach, gospodarstwa, w których zwierzęta były trzymane – w przypadku chowu na świeżym powietrzu, środowisko lub miejsce, w których zwierzęta gospodarskie są trzymane tymczasowo lub na stałe – do czasu uboju.

Jeżeli na którejkolwiek z działek, które zidentyfikowano w odniesieniu do któregokolwiek z odnośnych produktów w ramach odnośnego produktu, który jest „produktem złożonym", dochodzi do wylesiania lub degradacji lasów, produkt ten nie może być wprowadzany do obrotu, udostępniany na rynku ani z niego wywożony (art. 9 ust. 1 lit. d)).

Ponadto w art. 9 wymaga się nazwy zwyczajowej i pełnej nazwy naukowej wszystkich gatunków w przypadku odnośnych produktów, które zawierają drewno lub zostały wytworzone z drewna. Przepis ten dotyczy wszystkich odnośnych produktów wymienionych w wykazie w ramach towaru „drewno" w załączniku I. W niektórych przypadkach identyfikacja wszystkich gatunków w ramach każdego istotnego komponentu w przypadku wysoko przetworzonych produktów złożonych, takich jak płyty wiórowe lub papier, może być skomplikowana. Jeżeli jednak gatunki np. drewna wykorzystywanego do wytworzenia produktu są różne, podmiot będzie musiał przedstawić wykaz każdego gatunku drewna, które mogło zostać wykorzystane do wytworzenia produktu z drewna. Gatunki te powinny być wymienione zgodnie z przyjętą na szczeblu międzynarodowym nomenklaturą drewna (np. norma DIN EN 13556 z dnia 1 października 2003 r. dotycząca „Nomenklatury drewna wykorzystywanego w Europie").

10. **ROLA SYSTEMÓW CERTYFIKACJI I SYSTEMÓW WERYFIKACJI PRZEZ OSOBY TRZECIE W OCENIE RYZYKA I ZMNIEJSZANIU RYZYKA**

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – motyw 52; art. 10 ust. 2 lit. n) – Ocena ryzyka

Systemy certyfikacji i systemy zweryfikowane przez osoby trzecie często wykorzystuje się do spełnienia szczególnych wymogów klienta w odniesieniu do odnośnych towarów i odnośnych produktów. Może to obejmować normę opisującą praktyki, które muszą być stosowane podczas produkcji certyfikowanych towarów, obejmującą zasady, kryteria i wskaźniki; wymogi dotyczące sprawdzania zgodności z normą i przyznawania certyfikatów; oraz oddzielną certyfikację łańcucha kontroli pochodzenia produktu w celu zapewnienia w całym łańcuchu dostaw gwarancji, że produkt zawiera wyłącznie certyfikowane lub zweryfikowane przez osoby trzecie materiały (lub w niektórych przypadkach ich określony odsetek) pochodzące od zidentyfikowanych i certyfikowanych lub zweryfikowanych przez osoby trzecie producentów.

W rozporządzeniu EUDR uznaje się, że systemy certyfikacji i inne systemy zweryfikowane przez osoby trzecie mogą dostarczyć przydatnych informacji na temat zgodności z rozporządzeniem w ramach oceny ryzyka na podstawie art. 10, zapewniając dowody potwierdzające, że produkty są legalne i nie powodują wylesiania. Odbywa się to pod warunkiem, że informacje te spełniają odpowiednie wymogi określone w art. 9, jak określono w art. 10 ust. 2 lit. n).

Systemy certyfikacji i systemy zweryfikowane przez osoby trzecie są – jako takie – obsługiwane przez organizację, która nie jest uczestnikiem produkcji ani łańcucha dostaw odnośnego towaru. Ponadto niektóre z tych systemów są często wykorzystywane w celu sprawdzenia, czy przestrzegane są określone normy lub zasady, ale niekoniecznie wiążą się one z certyfikacją samego produktu.

Niniejsze wytyczne skierowane są przede wszystkim do zainteresowanych stron rozważających korzystanie z systemów certyfikacji lub systemów zweryfikowanych przez osoby trzecie ze względu na ich potencjalną wartość dodaną w zakresie dostarczania informacji uzupełniających, takich jak informacje na temat współrzędnych geolokalizacyjnych i wspierania oceny ryzyka przeprowadzanej przez podmioty w ramach ich działań w zakresie zachowania należytej staranności, że odnośne produkty są legalne i nie powodują wylesiania. Rozporządzenie EUDR nie zobowiązuje: 1) podmiotów do korzystania z takich systemów, 2) producentów do przystąpienia do takich systemów ani 3) krajów będących producentami do opracowania takich systemów. Korzystanie z systemów weryfikacji przez osoby trzecie nie jest wymogiem prawnym, lecz dobrowolną decyzją podmiotu. Jeżeli podmioty zdecydują się skorzystać z tych systemów, niniejsze wytyczne mają pomóc im w ocenie stopnia, w jakim systemy te mogą wspierać spełnienie wymogów rozporządzenia EUDR.

Systemy certyfikacji i systemy zweryfikowane przez osoby trzecie mogą odgrywać ważną rolę w promowaniu zrównoważonych praktyk rolniczych i leśnych oraz odpowiedzialnego pozyskiwania, we wspieraniu przejrzystości łańcucha dostaw i ułatwianiu przestrzegania przepisów. Należy zauważyć, że systemy oświadczeń własnych, które nie opierają się na procedurach poświadczania przez osoby trzecie, nie wchodzą w zakres niniejszych wytycznych i z definicji są mniej solidne ze względu na brak niezależności i bezstronności.

Wytyczne te są również istotne dla właściwych organów krajowych, ponieważ podkreśla się w nich, że chociaż takie systemy mogą być wykorzystywane w procedurze oceny ryzyka na podstawie art. 10, nie mogą one zastąpić odpowiedzialności podmiotu w zakresie należytej staranności zgodnie z art. 8. Oznacza to, że korzystanie z takich systemów nie oznacza żadnego uprzywilejowania, ponieważ podmiot jest nadal zobowiązany do zachowania należytej staranności i ponosi odpowiedzialność, jeżeli nie spełnia wymogów należytej staranności określonych w rozporządzeniu EUDR.

Istnieje duża różnorodność systemów pod względem ich zakresu, celów, struktury i metod działania. Jedną z ważnych różnic jest 1) to, czy systemy te opierają się na procedurze poświadczania przez osobę trzecią, czy nie, co wiąże się z ich podziałem na systemy certyfikacji i systemy zweryfikowane przez osoby trzecie z jednej strony oraz na 2) systemy oświadczeń własnych z drugiej. Te ostatnie nie wchodzą w zakres niniejszych wytycznych i z definicji są mniej solidne ze względu na brak niezależności i bezstronności.

a) **Rola systemów certyfikacji i systemów weryfikacji przez osoby trzecie**

Rozważając, czy wykorzystać informacje dostarczone przez system certyfikacji lub system zweryfikowany przez osoby trzecie w procedurze oceny ryzyka na podstawie art. 10 jako dowód potwierdzający, że produkt jest legalny i nie powoduje wylesiania, podmiot powinien w pierwszej kolejności ustalić, czy normy danego systemu są zgodne z odpowiednimi przepisami rozporządzenia EUDR. W tym względzie należy podkreślić, że podmioty mogą również korzystać z systemów weryfikacji przez osoby trzecie lub systemów certyfikacji w celu spełnienia jedynie niektórych wymogów rozporządzenia.

W przypadku systemów certyfikacji i systemów weryfikacji przez osoby trzecie od organizacji zewnętrznych wymaga się zasadniczo, aby były w stanie wykazać swoje kwalifikacje do przeprowadzania ocen w ramach procesu akredytacji określającego normy w zakresie umiejętności audytorów oraz systemów, których organizacje certyfikujące muszą przestrzegać. Produkty certyfikowane lub zweryfikowane są zazwyczaj opatrzone etykietą zawierającą nazwę i rodzaj organizacji certyfikującej lub weryfikacyjnej, a także wymogi dotyczące procesu audytu. System może również wymagać, aby partnerzy zawierali te informacje w oficjalnych dokumentach towarzyszących wysyłce. Organizacje te będą zazwyczaj w stanie przedstawić informacje na temat zakresu certyfikacji i jej stosowania w kraju produkcji odnośnych produktów, w tym szczegółowe informacje na temat charakteru i częstotliwości kontroli w terenie.

Systemy certyfikacji i systemy weryfikacji przez osoby trzecie można oceniać według trzech głównych elementów: 1) „odpowiednie normy", tj. wymogi operacyjne, zakres, procedury, polityki dla przedsiębiorstw stosujących się do tych systemów, 2) „wdrażanie przez systemy", tj. zakres, w jakim normy są wdrażane, w tym przez wprowadzenie niezbędnych środków w celu zapewnienia zgodności, również w drodze audytów, oraz 3) „cechy zarządzania"/ocena wiarygodności systemów pod kątem takich cech jak przejrzystość, procesy uzyskiwania pewności, nadzór itp. Takie informacje powinny być regularnie poddawane ponownej ocenie przez podmiot, zwłaszcza w odniesieniu do wymogów rozporządzenia EUDR.

Jeżeli chodzi o wymogi rozporządzenia EUDR, w zakresie, w jakim jest to istotne z punktu widzenia informacji dostarczanych w ramach systemu certyfikacji lub systemu weryfikacji przez osoby trzecie, w odniesieniu do kategorii 1) „odpowiednie normy" podmioty powinny zbadać następujące aspekty systemów certyfikacji lub systemów weryfikacji przez osoby trzecie:

— ważność, autentyczność i adekwatność zakresu certyfikacji lub weryfikacji zewnętrznej (np. czy obejmuje ona odnośne towary i produkty regulowane rozporządzeniem EUDR);

— uwzględnienie odpowiednich wymogów prawnych, takich jak dostosowanie do definicji niepowodowania wylesiania i daty granicznej 31 grudnia 2020 r., jak określono w art. 2 i 3 rozporządzenia EUDR, jak również zapewnienie zgodności z tymi wymogami;

— ocenę ryzyka niezgodności w zakresie wymogów dotyczących legalności odnośnego produktu i niepowodowania przez niego wylesiania;

— identyfikowalność odnośnych produktów, w tym poprzez geolokalizację działki;

— możliwość mieszania materiałów znanego pochodzenia z materiałami o nieznanym pochodzeniu w ramach modelu łańcucha kontroli pochodzenia produktu (CoC) (co jest niedopuszczalne w świetle rozporządzenia EUDR) ([17]). Odnośny produkt posiadający certyfikat łańcucha kontroli pochodzenia produktu może również zawierać mieszaninę certyfikowanych i niecertyfikowanych materiałów pochodzących z różnych źródeł, w odniesieniu do których należy uzyskać informacje na temat tego, czy przeprowadzono kontrole części nieobjętej certyfikatem oraz czy kontrole te stanowią odpowiedni dowód zgodności z wymogami rozporządzenia EUDR. Procedura należytej staranności musi zatem zostać zakończona dla odnośnego produktu w całości;

— możliwość stosowania bilansu masy w przypadku, gdy produkty zgodne z wymogami są mieszane z produktami o nieznanym pochodzeniu (co jest niedopuszczalne w świetle rozporządzenia EUDR) ([18]);

— zdolność systemu do dostarczania wymaganych informacji wraz z dowodami, które są „odpowiednio rozstrzygające i możliwe do zweryfikowania", jak określono w art. 9.

Po drugie, w odniesieniu do pkt 2) „wdrażanie przez systemy" podmioty powinny wziąć pod uwagę:

— dostępność informacji dotyczących zarządzania systemem, współpracę zainteresowanych stron w zakresie systemu oraz podsumowania audytów;

([17]) Niektóre systemy dopuszczają certyfikację, jeżeli określony odsetek odnośnego produktu, zwykle podawany na etykiecie, spełnia pełną normę certyfikacji. W takich przypadkach ważne jest, aby podmiot uzyskał informacje na temat tego, czy przeprowadzono kontrole części nieobjętej certyfikatem oraz czy dostarczają one odpowiednich dowodów na zgodność z geolokalizacją i elementem niepowodowania wylesiania również w odniesieniu do części nieobjętej certyfikatem.

([18]) Niektóre systemy dopuszczają certyfikację w przypadku stosowania łańcuchów kontroli pochodzenia produktu z uwzględnieniem bilansu masy. Takie mieszane produkty nie są jednak zgodne z rozporządzeniem EUDR. W świetle rozporządzenia EUDR dozwolone są wyłącznie produkty w pełni zgodne z wyżej wymienionymi elementami, z wyłączeniem produktów mieszanych opartych na określonych wartościach procentowych lub łańcuchach kontroli pochodzenia produktu z uwzględnieniem bilansu masy.

— bezpłatną i publicznie dostępną bazę danych dotyczącą posiadaczy certyfikatów, zakres tych certyfikatów, ich ważność, datę zawieszenia lub zakończenia statusu certyfikacji oraz powiązane sprawozdania z audytów;

— przejrzyste okresowe, wyrywkowe i niezależne kontrole (w tym w drodze audytów) zgodności systemu certyfikacji lub systemu weryfikacji przez osoby trzecie z własnymi normami, zasadami i procedurami;

— kontrolę ilości i pochodzenia certyfikowanych materiałów w całym łańcuchu dostaw, w tym na przykład wykorzystanie analizy anatomicznej, chemicznej lub DNA w celu weryfikacji informacji na temat identyfikowalności produktu lub łańcucha dostaw;

— skuteczne kontrole w celu weryfikacji ilości w różnych łańcuchach dostaw ([19]);

— stosowanie podobnych oznaczeń/oświadczeń odnoszących się do różnych rodzajów systemów;

— istniejące uzasadnione sprawozdania dotyczące ewentualnych niedociągnięć lub problemów związanych z danym systemem certyfikacji lub systemem zweryfikowanym przez osoby trzecie w krajach, z których pochodzą odnośne towary lub produkty;

— istniejące uzasadnione sprawozdania dotyczące danego producenta lub podmiotu handlowego stosującego dany system certyfikacji lub system zweryfikowany przez osoby trzecie.

W odniesieniu do pkt 3 „dotyczącego zarządzania systemami" podmioty powinny wziąć pod uwagę następujące elementy:

— potencjalne konflikty interesów;

— zakres i wyniki kontroli nadużyć finansowych i korupcji;

— zgodność systemu certyfikacji lub systemu weryfikacji przez osoby trzecie z normami międzynarodowymi lub europejskimi (np. odpowiednimi wytycznymi ISO);

— konsekwencje i sankcje w przypadku naruszeń, a także działania naprawcze, również w zakresie zawieszenia certyfikacji do czasu wprowadzenia środków naprawczych, biorąc również pod uwagę szybkość procedury cofnięcia i przywrócenia pozwolenia na wydanie certyfikacji produktów;

— uwzględnienie przepisów dotyczących zaangażowania zainteresowanych stron, a także umożliwienie i promowanie udziału drobnych producentów rolnych (w stosownych przypadkach) w systemie;

— informacje na temat niezależności organizacji zewnętrznych, które świadczą odpowiednie usługi w zakresie certyfikacji lub weryfikacji jako akredytowane organizacje. Poświadczeń ani oświadczeń ze strony systemu, audytorów powiązanych z systemem lub audytorów zewnętrznych współpracujących w ramach systemu w celu wykonania jego procedur poświadczenia nie należy traktować oddzielnie ani jako rozstrzygające. Należy wziąć pod uwagę opinie innych odpowiednich zainteresowanych stron, w tym uczestników systemu, związków zawodowych, stowarzyszeń pracowników i drobnych producentów rolnych, społeczeństwa obywatelskiego i organizacji pozarządowych oraz organizacji audytowych i atestacyjnych stron trzecich, jeżeli są one racjonalnie dostępne.

b) **Podstawowe informacje**

Systemy certyfikacji i systemy zweryfikowane przez osoby trzecie są publiczne albo prywatne, w zależności od modelu zarządzania – niezależnie od tego, czy są one zarządzane przez organy państwowe, czy nie. Mogą być one obowiązkowe lub dobrowolne, w zależności od tego, czy są prawnie wiążące. Z prywatnych systemów podmiot korzysta dobrowolnie, podczas gdy systemy publiczne są często (choć niekoniecznie) obowiązkowe i ustanawiane przez kraje, z których pochodzą produkty. Zarówno publiczne, jak i prywatne systemy certyfikacji i systemy weryfikacji przez osoby trzecie mają na celu uznanie spełnienia dobrych norm środowiskowych poprzez certyfikację, a w związku z tym wiele z nich w znacznym stopniu przyczynia się do zwiększenia zrównoważonego charakteru produkcji rolnej na całym świecie.

([19]) Certyfikację łańcucha kontroli pochodzenia produktu można wykorzystać jako dowód na to, że żaden nieznany lub niedozwolony towar nie jest wprowadzany do łańcucha dostaw. Jej celem jest zasadniczo zapewnienie, aby tylko dozwolone towary i produkty mogły być wprowadzane do łańcucha dostaw w „krytycznych punktach kontroli", a produkt można było prześledzić do podmiotu, w którego posiadaniu znajdował się poprzednio (i który musi również posiadać certyfikację łańcucha kontroli pochodzenia produktu), zamiast śledzenia go aż do miejsca pochodzenia. Produkt z certyfikacją łańcucha kontroli pochodzenia produktu może zawierać mieszankę certyfikowanych i innych dozwolonych materiałów pochodzących z różnych źródeł. Stosując certyfikację łańcucha kontroli pochodzenia produktu, podmiot powinien zapewnić, aby wszystkie materiały były zgodne z wymogami rozporządzenia EUDR oraz aby kontrole były wystarczające, aby wykluczyć materiał niezgodny z wymogami.

W ocenie skutków poprzedzającej rozporządzenie EUDR, opartej na innych odpowiednich badaniach, wskazano jednak również szereg obaw dotyczących takich systemów, w tym fakt, że systemy te charakteryzują się różnym poziomem przejrzystości i różnymi zasadami, procedurami i systemami zapewniania jakości, a także obawy dotyczące monitorowania, ujawniania i egzekwowania przepisów. Na przestrzeni lat ich funkcjonowania pojawiły się również obawy co do skuteczności i integralności systemów łańcucha kontroli pochodzenia produktu oraz ich podatności na oszustwa. Ponadto w niektórych systemach prywatnych odnotowano niedociągnięcie, jakim jest brak niezależnych audytów. W specjalnym badaniu zleconym przez Komisję na temat systemów certyfikacji i weryfikacji w sektorze leśnym oraz w odniesieniu do produktów opartych na drewnie dokonano podobnych ustaleń, wskazując na brak przejrzystości i ryzyko niepełnych lub nawet wprowadzających w błąd informacji ([20]).

Obowiązkowe publiczne systemy weryfikacji przewidujące wiążące środki mogą obejmować wysokie normy, zarówno pod względem zakresu, jak i wdrożenia. Kluczowe jest, aby obejmowały one wszystkie podmioty w danym kraju (w tym w odniesieniu do zarówno wprowadzenia do obrotu, jak i wywozu), aby uniknąć luk prawnych i wycieków informacji, które mogą być spowodowane obecnością podmiotów nieobjętych systemem. Mogą one również zapewnić lepszą integrację drobnych producentów rolnych dzięki zapewnieniu niezbędnego wsparcia w celu rozwiązania problemu kosztów, często postrzeganych jako znaczące, ponieważ korzyści skali stawiają MŚP w niekorzystnej sytuacji pod względem uzyskania certyfikacji w porównaniu z większymi podmiotami.

Jeżeli chodzi o wiarygodność i adekwatność zarówno systemów prywatnych, jak i publicznych, wszystkie mające zastosowanie elementy ich norm powinny być zgodne z rozporządzeniem EUDR (na tym samym poziomie albo wyższym), w szczególności w odniesieniu do definicji niepowodowania wylesiania, wymogów dotyczących geolokalizacji i przejrzystości oraz legalności produkcji.

W tym kontekście należy zauważyć, że nie wszystkie systemy obejmują normy i oceny dotyczące legalności produkcji odnośnego towaru, w związku z czym istotne może być sprawdzenie, jakie wymogi legalności są objęte systemami, zarówno pod względem objętych nimi przepisów, jak i kryteriów lub wskaźników służących ocenie zgodności. Na przykład systemy mogą różnić się pod względem definicji tego, co należy uznać za „prawo" lub „legalne" w kraju produkcji, lub pod względem wskaźników, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie ryzyka niezgodności z prawem.

Wewnętrzne podejmowanie decyzji i zarządzanie, w tym bezpośredni udział podmiotów łańcucha dostaw, które ubiegają się o certyfikację i posiadają certyfikat lub nabywają i wykorzystują certyfikowane produkty w celu zaspokojenia zapotrzebowania klientów, są również elementami, które mają wpływ na wdrażanie, egzekwowanie i wiarygodność wszelkich odpowiednich systemów.

Aby jeszcze bardziej ułatwić handel i zwiększyć zgodność z rozporządzeniem EUDR, utworzone zostanie repozytorium systemów certyfikacji, przechowujące przejrzyste informacje na temat istniejących systemów, do którego podmioty będą mogły się zwracać podczas przeprowadzania procedury należytej staranności przed wprowadzeniem do obrotu i udostępnieniem produktów na rynku unijnym, a właściwe organy podczas przeprowadzania odpowiednich kontroli.

Aby rozważyć dalsze istotne elementy wszystkich form certyfikacji i weryfikacji przez osoby trzecie, należy zapoznać się z oceną skutków Komisji ([21]), wytycznymi UE dotyczącymi najlepszych praktyk w zakresie dobrowolnych systemów certyfikacji produktów rolnych i środków spożywczych ([22]) oraz wynikami badania Komisji dotyczącego systemów certyfikacji i weryfikacji w sektorze leśnym i produktów drewnopochodnych ([23]).

11. **UŻYTKOWANIE ROLNICZE**

1. **Wprowadzenie**

W art. 3 lit. a) rozporządzenia EUDR zakazuje się wprowadzania do obrotu w Unii, udostępniania na rynku unijnym lub wywozu z tego rynku odnośnych towarów i odnośnych produktów, chyba że nie powodują one wylesiania. W art. 2 pkt 13 lit. a) zdefiniowano „niepowodujące wylesiania" jako odnośne produkty zawierające towary wyprodukowane na terenie, który nie podlegał wylesianiu po 31 grudnia 2020 r., które były karmione odnośnymi towarami lub zostały wytworzone przy ich użyciu ([24]). Zgodnie z art. 2 pkt 3 „wylesianie" oznacza przekształcanie lasu do celów użytkowania rolniczego, bez względu na to, czy dzieje się to na skutek działań człowieka, czy nie.

([20]) Sprawozdanie Komisji Europejskiej: Study on Certification and Verification Schemes in the Forest Sector and for Wood-based Products [Badanie dotyczące systemów certyfikacji i weryfikacji w sektorze leśnym i w odniesieniu do produktów drewnopochodnych], Urząd Publikacji UE, 2021.

([21]) Komisja Europejska, SWD(2021) 326 final.

([22]) Dz.U. C 341 z 16.12.2010, s. 5.

([23]) Sprawozdanie Komisji Europejskiej: Study on Certification and Verification Schemes in the Forest Sector and for Wood-based Products [Badanie dotyczące systemów certyfikacji i weryfikacji w sektorze leśnym i w odniesieniu do produktów drewnopochodnych], Urząd Publikacji UE, 2021.

([24]) Drugi z elementów definicji pojęcia „niepowodujące wylesiania" – określony w art. 2 pkt 13 lit. b), która stanowi, że w przypadku odnośnych produktów, które zawierają drewno lub zostały wytworzone z drewna, drewno to zostało pozyskane z lasu bez powodowania degradacji lasów – nie wchodzi w zakres tego rozdziału, który dotyczy konkretnie definicji użytkowania rolniczego.

W motywie 36 EUDR rozporządzenia wyjaśniono, że Komisja powinna opracować wytyczne w celu wyjaśnienia interpretacji definicji „użytkowania rolniczego", w szczególności w odniesieniu do przekształcania lasów w grunty, które nie są przeznaczone do użytkowania rolniczego. Do takich wytycznych odnosi się również motyw 31 rozporządzenia w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych ([25]).

Główne cele niniejszego rozdziału są zatem następujące:

— wyjaśnienie definicji lasu, pomiar parametrów technicznych stosowanych do zdefiniowania „lasu" w świetle rozporządzenia EUDR pod względem powierzchni, średniej wysokości i zwarcia drzewostanu, w szczególności w przypadkach, gdy drzewa graniczą z obszarami rolnymi lub pokrywają się z nimi (sekcja 3);

— wyjaśnienie znaczenia pojęć „odłogowane obszary rolne" i „plantacje rolne", o których mowa w art. 2 pkt 5 rozporządzenia EUDR, w szczególności warunków, na jakich obszary rolne, które były np. odłogowane, ugorowane lub wykorzystywane w niektórych szkółkach, pozostają objęte „użytkowaniem rolniczym" do celów art. 2 niezależnie od charakterystyki gruntów, w celu wyjaśnienia warunków przekształcania lasu w obszar rolny (sekcje 3 i 4);

— zapewnienie wytycznych dotyczących okoliczności, w których pomimo zaobserwowanej po 31 grudnia 2020 r. (data graniczna określona w art. 2 pkt 13 rozporządzenia EUDR) pokrywy drzew obszar ten należy uznać za objęty „użytkowaniem rolniczym" (sekcja 4);

— wyjaśnienie sytuacji, w których obszar objęty definicją „lasu" nie powinien być uznawany za przekształcony w „użytkowanie rolnicze", lecz na inne sposoby użytkowania gruntów, w szczególności:

  — na inne użytkowanie gruntów w celu zapobiegania niekorzystnemu wpływowi wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych na różnorodność biologiczną lub minimalizowania, łagodzenia lub odwrócenia tego wpływu; lub

  — na siedliska półnaturalne zarządzane ekstensywnie (np. poprzez wypas ekstensywny) zgodnie z wymogami planu ochrony lub odbudowy wdrażającego zobowiązania wynikające z międzynarodowych konwencji dotyczących ochrony i odbudowy przyrody i różnorodności biologicznej; lub

  — na potrzeby zapobiegania pożarom lasów lub wdrażania rozwiązań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych (sekcja 2 i sekcja 4 lit. a));

— zapewnienie interpretacji pojęcia „użytkowanie rolnicze" w świetle rozporządzenia EUDR, z uwzględnieniem definicji określonych w mających zastosowanie przepisach UE i notach wyjaśniających uzgodnionych na szczeblu międzynarodowym (sekcja 4 oraz sekcja 4 lit. c) i d));

— wyjaśnienie połączonych i synergicznych zastosowań obszarów z pokrywą drzew, które wchodzą w zakres definicji zawartych w rozporządzeniu EUDR, takich jak systemy rolno-leśne, rolno-leśno-uprawowe, leśno-pastwiskowe i rolno-leśno-pastwiskowe (sekcja 4 lit. d));

— wyjaśnienie różnych rodzajów użytkowania gruntów na tym samym obszarze oraz stosowanie map katastralnych i rejestrów gruntów (sekcja 5).

2. **Wyjaśnienie kwestii przekształcania lasu w grunty, które nie są wykorzystywane do celów użytkowania rolniczego**

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – motyw 36; art. 2 pkt 3, 5, 13 – Definicje; art. 3 lit. a) – Zakaz

Zgodnie z art. 2 pkt 3 rozporządzenia EUDR „wylesianie" oznacza przekształcenie lasu do celów użytkowania rolniczego i należy je rozumieć jako zmianę sposobu użytkowania gruntów z „lasu" zdefiniowanego w art. 2 pkt 4 rozporządzenia EUDR (szczegółowo omówionego w sekcji 3) na „użytkowanie rolnicze" zdefiniowane w art. 2 pkt 5 rozporządzenia EUDR (szczegółowo omówione w sekcji 4 oraz sekcji 4 lit. c) i d)). W tym względzie zakres przekształcenia do celów użytkowania rolniczego jest nieistotny, a takie przekształcenie powoduje niezgodność towaru wyprodukowanego na takich gruntach z wymogami, jeżeli wylesianie miało miejsce po 31 grudnia 2020 r.

Klasyfikacja danego obszaru jako „wylesionego" opiera się na obiektywnym kryterium, czy las został przekształcony na potrzeby określonego użytkowania i w konkretnym celu, które jest niezależne od prawnie zarejestrowanego użytkowania i granic geograficznych działki i od tego, kto lub co jest źródłem wylesiania.

([25]) Dz.U. L, 2024/1991, 29.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj.

Do celów tego rozporządzenia przekształcenie lasu do celów innego użytkowania gruntów nieobjętych definicją „użytkowania rolniczego" oznacza, że przekształcenie to nie wchodzi w zakres definicji „wylesiania" (zob. szczegółowe informacje na temat „użytkowania rolniczego" w sekcji 4). Obejmuje to przekształcanie lasów w obszary infrastruktury miejskiej, takie jak linie elektroenergetyczne, drogi, miasta i osiedla, na potrzeby nierolniczych terenów przemysłowych lub w celu wdrażania rozwiązań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych.

Przekształcanie gruntów leśnych nie wchodzi również w zakres definicji „wylesiania" zawartej w rozporządzeniu EUDR, jeżeli głównym celem przekształcenia i późniejszego użytkowania gruntów nie jest użytkowanie rolnicze, tylko np. wdrażanie rozwiązań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych, użytkowanie przemysłowe, odbudowa różnorodności biologicznej, zapobieganie pożarom lasów, dobrostan zwierząt w ekstremalnych warunkach klimatycznych lub zarządzanie inwazyjnymi gatunkami obcymi. Dodatkowa działalność rolnicza może mieć miejsce, jeżeli jest to niezbędne do wspierania głównego celu przekształcenia i użytkowania gruntów po przekształceniu (zob. sekcja 4 lit. a)) lub gdy działalność rolnicza nie zmienia przeważającego sposobu użytkowania gruntu z lasu (zob. sekcja 4 lit. b).

Odpowiedzialność za egzekwowanie przepisów spoczywa na państwach członkowskich. Stosując niniejsze wytyczne w konkretnych przypadkach, państwa członkowskie powinny zapewnić należyte uwzględnienie szczególnych okoliczności każdego przypadku, biorąc również pod uwagę odpowiednie postanowienia Traktatu. W przypadkach, w których działalność jest znikoma, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności, należy przestrzegać zasady proporcjonalności.

3. **Definicja „lasu"**

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – art. 2 pkt 4 – Definicje

Zgodnie z art. 2 pkt 4 rozporządzenia EUDR obszar uznaje się za „las", jeżeli jest to teren:

— **o powierzchni ponad 0,5 hektara** – oznacza to, że obszar porośnięty drzewami wyznaczony przez obszar zwarcia drzewostanu wynosi 0,5 hektara lub więcej;

— **pokryty drzewami o wysokości powyżej 5 metrów** – oznacza to, że czubki drzew osiągają średnią wysokość 5 metrów lub więcej;

— **o zwarciu drzewostanu wynoszącym powyżej 10 %** – oznacza to, że stosunek zwarcia drzewostanu drzew tworzących drzewostan do obszaru porośniętego drzewostanem wynosi ponad 10 %;

— **pokryty drzewami, które są w stanie osiągnąć te wartości graniczne *in situ*** – oznacza to obszary porośnięte młodymi drzewami, które nie osiągnęły jeszcze 10 % zwarcia drzewostanu i wysokości 5 metrów, ale oczekuje się, że osiągną te wartości. Obejmują one w szczególności obszary, które tymczasowo nie są obsadzone z powodu zrębu zupełnego w ramach praktyk gospodarki leśnej lub klęsk żywiołowych i które mają zostać poddane regeneracji;

— **z wyłączeniem terenów, na których przeważa rolnicze lub miejskie użytkowanie gruntów** – oznacza to, że o istnieniu lasu decyduje zarówno obecność drzew, jak i brak innego przeważającego sposobu użytkowania gruntów (zob. poniżej, a także sekcja 4).

Cechy charakterystyczne dotyczące powierzchni terenu, średniej wysokości i zwarcia drzewostanu muszą spełniać progi lub muszą być w stanie osiągnąć te progi in situ jednocześnie.

W kontekście rozporządzenia EUDR „**miejskie użytkowanie gruntów**" należy uznać za przeważające na przykład w przypadku parków i ogrodów na obszarach miejskich, niezależnie od osiągnięcia progów przewidzianych w definicji lasu. Więcej informacji na temat przeważającego „**użytkowania rolniczego**" można znaleźć w sekcji 4.

Przy zastrzeżeniu, że cechy charakterystyczne spełniają progi przewidziane w definicji, obszar „lasu" obejmuje między innymi:

— obszary otoczone lasami lub ściśle z nimi połączone wykorzystywane w leśnictwie, takie jak drogi leśne, pasy przeciwpożarowe i inne małe obszary otwarte, chyba że są one położone na oddzielnej, dedykowanej nieruchomości;

— grunty porzucone na ogół od ponad 10 lat, na których nastąpiła regeneracja drzew, które osiągnęły kryteria „lasu” (zob. w związku z „gruntami odłogowanymi i gruntami czasowo ugorowanymi” w sekcji 4);

— namorzyny w strefach pływów, niezależnie od tego, czy obszar ten jest sklasyfikowany jako obszar lądowy, czy nie;

— szkółki gatunków leśnych uprawianych na obszarach leśnych w celu zaspokojenia potrzeb własnych właścicieli lasów;

— obszary poza prawnie wyznaczonymi gruntami leśnymi, które spełniają kryteria definicji „lasu”.

Definicja „lasu” nie obejmuje drzewostanów w systemach produkcji rolnej. Więcej informacji można znaleźć w sekcji 4 lit. c) i d).

4. **Definicja „użytkowania rolniczego” i wyjątki**

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – art. 2 pkt 5 – Definicje

Zgodnie z art. 2 pkt 5 rozporządzenia EUDR dany obszar uznaje się za objęty „użytkowaniem rolniczym”, jeżeli jest użytkowany do celów rolniczych.

a) *Wyjaśnienie celów rolniczych*

Zgodnie z art. 2 pkt 5 grunty użytkuje się do celów rolniczych (między innymi) w następujących przypadkach:

— plantacje rolne zdefiniowane w art. 2 pkt 6 rozporządzenia EUDR. Bardziej szczegółowe wytyczne dotyczące „plantacji rolnych” można znaleźć w sekcji 4 lit. c);

— odłogowane obszary rolne – odłogowane obszary rolne należy rozpatrywać w połączeniu z „gruntami czasowo ugorowanymi”, jak omówiono poniżej w niniejszej sekcji;

— chów zwierząt gospodarskich – obejmuje obszary tymczasowych lub trwałych pastwisk oraz budynki gospodarskie przeznaczone do hodowli i trzymania zwierząt.

Należy zauważyć, że kategorie: „plantacje rolne”, „odłogowane obszary rolne” i obszary „do celów chowu zwierząt gospodarskich” stanowią niewyczerpujący wykaz przykładów „użytkowania rolniczego”.

Do celów rozporządzenia grunty użytkowane do celów rolniczych należy rozumieć jako obejmujące następujące kategorie użytkowania gruntów:

— grunty pod uprawami tymczasowymi, co oznacza wszystkie grunty wykorzystywane pod uprawy o cyklu wegetacyjnym zwykle krótszym niż jeden rok, w tym wieloletnie uprawy tymczasowe;

— grunty pod tymczasowymi łąkami i pastwiskami, co oznacza grunty uprawiane zielnymi roślinami pastewnymi lub trawami przeznaczonymi do koszenia lub na pastwiska przez okres krótszy niż pięć lat z rzędu;

— grunty odłogowane lub grunty czasowo ugorowane, co oznacza grunty rolne w dłuższym okresie odpoczynku przed ponowną uprawą, użytkowaniem pastwiskowym lub wykorzystaniem do innej działalności rolniczej. Może to być częścią systemu płodozmianu gospodarstw rolnych lub wynikać z uzasadnionych przyczyn lub wyjątkowych okoliczności, takich jak konflikt zbrojny, szkody powodziowe, brak wody, niedostępność środków produkcji, w tym przyczyny ekonomiczne, społeczne (choroby, problemy spadkowe) lub prawne (spory sądowe itp.). Uwaga: należy uznać, że grunty odłogowane lub ugorowane pozostają objęte „użytkowaniem rolniczym” na ogół przez [dziesięć] lat. Można jednak uznać, że taki obszar pozostaje objęty „użytkowaniem rolniczym” przez okres dłuższy niż wskazany powyżej, jeżeli zostanie wykazane, że działalność rolnicza nie mogła zostać wznowiona z jednego z wyżej wymienionych powodów. Podane uzasadnienie musi obejmować cały okres, w którym grunty były odłogowane lub czasowo ugorowane. Jeżeli zostanie to wykazane, grunty powinny być stale uznawane za użytkowane rolniczo, chyba że zostaną oficjalnie wyznaczone jako lasy na mocy prawa krajowego;

— grunty pod uprawami trwałymi, co oznacza grunty uprawiane z uprawami długoterminowymi, które nie muszą być ponownie obsadzane przez kilka lat (zazwyczaj przez co najmniej pięć lat). Grunty pod uprawami trwałymi obejmują również grunty wykorzystywane do upraw trwałych pod osłoną ochronną, co opisano w sekcji 4 lit. b);

— grunty pod trwałymi łąkami i pastwiskami, które oznaczają grunty użytkowane przez przynajmniej pięć lat z rzędu do wypasu zwierząt lub do uprawy roślin pastewnych poprzez uprawę lub naturalnie;

— grunty pod budynkami i podwórzami gospodarskimi, które oznaczają powierzchnie zajmowane przez eksploatowane budynki gospodarcze (hangary, stodoły, piwnice, silosy), budynki do produkcji zwierzęcej (stajnie, obory, zagrody dla owiec, podwórza dla drobiu) i podwórza.

— Jeżeli można wykazać za pomocą odpowiednio przekonujących dowodów zarówno (i), że działka była objęta „użytkowaniem rolniczym", jak opisano powyżej, przed 31 grudnia 2020 r. oraz (ii) że producent podjął decyzję o obsadzeniu zagajnika o krótkiej rotacji lub przeznaczył grunt do tymczasowego zalesienia przed tą datą lub po tej dacie, a grunty te nie są objęte zakresem planu urządzenia lasu ani przepisami wymagającymi prowadzenia gospodarki leśnej lub ochrony lasu na tej działce, uznaje się, że taka działka pozostaje użytkowana rolniczo do celów rozporządzenia EUDR, a producent może kontynuować działalność rolniczą na tej działce.

— Wyżej wymienione kategorie użytkowania gruntów rolnych mogą obejmować również powierzchnie zajmowane przez elementy krajobrazu, które są promowane ze względu na różnorodność biologiczną lub środowisko.

Odbudowa, zarządzanie gatunkami inwazyjnymi, zapobieganie pożarom lasów, dobrostan zwierząt, wdrażanie rozwiązań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych

Gruntów, które zostały przekształcone w jednym lub kilku podstawowych celach wymienionych poniżej, **nie** należy uznawać za przekształcone w grunty objęte użytkowaniem rolniczym, jeśli przekształcenie zostało podjęte na potrzeby:

— zapobiegania niekorzystnemu wpływowi wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych na różnorodność biologiczną lub minimalizowania, łagodzenia lub odwrócenia tego wpływu, jeżeli jest ono ograniczone do tego, co jest absolutnie niezbędne i poparte planami zapobiegania, planami zarządzania lub oficjalnymi mandatami;

— zapobiegania pożarom lasów lub minimalizowania i ograniczania ich ryzyka, jeżeli jest ono ograniczone do tego, co jest absolutnie niezbędne i poparte planami zapobiegania pożarom, planami urządzenia lasu lub oficjalnymi mandatami; lub

— zapewnienia zgodności z przepisami dotyczącymi dobrostanu zwierząt, w przypadku gdy wznoszenie konstrukcji (stałych i niestałych) służących do trzymania zwierząt jest niezbędne do zapewnienia dobrostanu tych zwierząt i ograniczone do minimalnego obszaru niezbędnego do wzniesienia tych konstrukcji oraz gdy nie ma to wpływu na klasyfikację otaczających obszarów jako lasów; lub

— zapewnienia odbudowy i późniejszego zarządzania ochroną ekosystemów o wysokiej wartości pod względem różnorodności biologicznej (takich jak na przykład niektóre rodzaje wrzosowisk, terenów podmokłych lub obszarów trawiastych), jeżeli wymaga tego plan ochrony lub odbudowy (na przykład plan zarządzania obszarem chronionym lub krajowy lub regionalny plan odbudowy przyrody) służący realizacji zobowiązań wynikających z globalnych wielostronnych porozumień w sprawie ochrony i odbudowy przyrody i różnorodności biologicznej, takich jak Konwencja o różnorodności biologicznej i globalne ramy różnorodności biologicznej z Kunmingu/Montrealu; lub

— wdrażania rozwiązań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych (np. poprzez budowę farm wiatrowych lub fotowoltaicznych);

nawet jeżeli tam, gdzie jest to niezbędne do wspierania głównego celu przekształcenia i użytkowania gruntów po przekształceniu, może być prowadzona dodatkowa działalność rolnicza.

b) *Wyjaśnienie kwestii przeważającego sposobu użytkowania gruntów*

Zgodnie z art. 2 pkt 4, w przypadku gdy przeważającym sposobem użytkowania gruntów jest rolnictwo, grunty te nie są objęte definicją „lasu".

W kontekście rozporządzenia EUDR do celów wyłączeń, o których mowa w definicji „lasu" w art. 2 pkt 4, należy uznać, że „**użytkowanie rolnicze**" jest przeważające w poniższym niewyczerpującym wykazie przypadków:

— wypas sezonowy (np. wypas letni) lub tymczasowy wypas leśno-pastwiskowy na obszarach porośniętych drzewami, które nie należą do kategorii lasów pierwotnych (np. na półnaturalnych pastwiskach lub na naturalnych pastwiskach ze zmianą pokrywy drzew);

— jeżeli ze względu na warunki klimatyczne (np. tymczasową pokrywę śnieżną) praktyki leśno-pastwiskowe lub rolno-leśno-uprawowe są ograniczone do pewnego okresu w roku, można je uznać za przeważające użytkowanie;

— tworzenie grup ochronnych drzew do różnych celów związanych ze środowiskiem lub różnorodnością biologiczną na obszarze z przeważającym użytkowaniem rolniczym (np. wypas), nawet jeżeli obszar ten osiąga progi określone w definicji „lasu".

Przypadki te różnią się od dodatkowej działalności rolniczej w kontekście przekształcania w celu odbudowy lub zarządzania inwazyjnymi gatunkami obcymi, która nie wchodzi w zakres „użytkowania rolniczego", zob. powyżej.

Z kolei do celów rozporządzenia EUDR „**użytkowanie rolnicze**" **nie** powinno być uznawane za **przeważające** na przykład w przypadku produkcji pobocznej na małą skalę (np. kawy) oraz sporadycznie ekstensywnego lub sporadycznie małoskalowego wypasu w lasach, o ile produkcja i związane z nią działania nie mają szkodliwego wpływu na siedlisko lasu.

c) *Definicja „plantacji rolnej"*

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – art. 2 pkt 6 – Definicje

„Plantacje rolne" są objęte definicją „użytkowania rolniczego" określoną w art. 2 pkt 5 rozporządzenia EUDR.

Definicja „plantacji rolnej" zawarta w art. 2 pkt 6 rozporządzenia EUDR odnosi się przede wszystkim do „gruntów z drzewostanami w systemach produkcji rolnej, takimi jak plantacje drzew owocowych, plantacje palmy olejowej, sady oliwne", co odnosi się do gruntów uprawnych, w tym upraw trwałych, jak opisano w sekcji 4.

Po drugie, definicja ta odnosi się do „systemów rolno-leśnych, w których uprawy rosną pod pokrywą drzew", co wyjaśniono w sekcji 4 lit. d), i należy ją interpretować w połączeniu z wyjątkiem dotyczącym braku zmiany przeważającego użytkowania gruntów. W art. 2 pkt 6 rozporządzenia EUDR doprecyzowano, że terminem „plantacja rolna" objęte są wszystkie plantacje odnośnych towarów innych niż drewno, w związku z czym plantacje te wchodzą w zakres definicji „użytkowania rolniczego".

Ponadto art. 2 pkt 6 rozporządzenia EUDR stanowi, że plantacje rolne są wyłączone z definicji „lasu". Oznacza to, że obszary spełniające kryteria plantacji rolnych nie wchodzą w zakres definicji lasu, nawet jeżeli obejmują drzewa takie jak kauczuk czy palma olejowa.

d) *Wyjaśnienie pojęcia „system rolno-leśny"*

Odnośne przepisy:

rozporządzenie EUDR – motyw 37; art. 2 pkt 6 – Definicje

Zgodnie z dokumentami FAO ([26]) „system rolno-leśny" to zbiorcza nazwa systemów i technologii użytkowania gruntów, w których rośliny drzewiaste (drzewa, krzewy, palmy, bambusy itp.) są celowo wykorzystywane na tej samej jednostce gospodarowania gruntami co uprawy rolne lub zwierzęta, w pewnej formie układu przestrzennego lub sekwencji czasowej. W systemach rolno-leśnych występują interakcje zarówno ekologiczne, jak i gospodarcze między poszczególnymi komponentami. Istnieją dwa podstawowe systemy rolno-leśne: jednoczesny i sekwencyjny. W systemach jednoczesnych drzewa oraz uprawy lub zwierzęta występują razem na tym samym gruncie, podczas gdy w systemach sekwencyjnych uprawy i drzewa na zmianę zajmują większość tej samej przestrzeni, co minimalizuje konkurencję między nimi.

([26]) FAO, 2003 r. Multilingual Thesaurus on Land Tenure [Wielojęzyczny tezaurus na temat dzierżawy gruntów]. Rozdział 7: Land in an agricultural, pastoral and forestry context [Grunty rolne, pastwiskowe i leśne].

System rolno-leśny może również odnosić się do konkretnych praktyk w zakresie leśnictwa, które uzupełniają działalność rolniczą, takich jak poprawa żyzności gleby, ograniczenie erozji gleby, poprawa gospodarowania na wododziałach lub zapewnianie zacienienia i żywności dla zwierząt gospodarskich ([27]).

W motywie 37 przypomniano, że w definicjach FAO systemy rolno-leśne nie są uznawane za lasy, tylko za użytkowanie rolnicze i że obejmują one różne sytuacje, takie jak te, w których uprawy są prowadzone pod pokrywą drzew, a także systemy rolno-leśno-uprawowe, leśno-pastwiskowe i rolno-leśno-pastwiskowe.

Ponieważ definicja „lasu" w art. 2 pkt 4 rozporządzenia EUDR nie obejmuje terenów, na których przeważa rolnicze użytkowanie gruntów, można wywnioskować, że jeżeli grunty są użytkowane przeważająco w ramach „systemów rolno-leśnych" do celów wyszczególnionych w motywie 37, nie można ich uznać za „las". W tym przypadku i do celów rozporządzenia grunty te należy uznać za objęte „użytkowaniem rolniczym". W odniesieniu do dodatkowej działalności rolniczej, w tym działalności rolno-leśnej w kontekście odbudowy, zob. sekcja 2.

5. Wyjaśnienie pojęcia „użytkowanie gruntów" w przypadku wielu rodzajów użytkowania gruntów na tym samym obszarze oraz wykorzystania rejestrów gruntów i map katastralnych

W przypadku gdy działka obejmuje zarówno obszar objęty definicją „lasu", jak i obszar objęty „użytkowaniem rolniczym", te dwa obszary należy rozpatrywać oddzielnie. Obszar spełniający kryteria definicji „lasu" wchodzi w zakres rozporządzenia, natomiast obszar spełniający kryteria „użytkowania rolniczego" nie jest objęty zakresem rozporządzenia pod względem przekształcania.

To, czy część działki wykorzystywana do celów rolniczych jest większa niż część działki uznana za las zgodnie z definicją, nie ma znaczenia. Dla przykładu oznacza to, że jeśli na terenie 10-hektarowej działki znajduje się obszar o powierzchni 2 hektarów, który zgodnie z obiektywnymi kryteriami można uznać za obszar leśny, a 8 hektarów jest objętych użytkowaniem rolniczym, to te 2 hektary lasu są klasyfikowane jako las, niezależnie od faktu, że stanowią one jedynie 20 % całej działki.

Przy ocenie, czy dana działka stanowi las, rzeczywiste nieruchomości leśne powinny mieć pierwszeństwo przed oznaczeniem w rejestrach gruntów i mapach katastralnych. Rejestry gruntów i mapy katastralne mogą być kolejnymi elementami uzupełniającymi dane satelitarne do celów wykazania użytkowania rolniczego w przeszłości. Ponadto plany urządzenia lasu i rejestry wyznaczonych obszarów leśnych mogą być przydatne przy ustalaniu, czy dany obszar jest lasem bez aktualnej pokrywy drzew, w szczególności w przypadku gdy dany teren jest tymczasowo nieobsadzony drzewami ze względu na praktykę gospodarki leśnej, klęskę żywiołową lub pierwsze lata zalesiania. Unijne obserwatorium ([28]) udostępnione przez Komisję jest bezpłatnym narzędziem dostępnym dla wszystkich zainteresowanych stron na potrzeby określania powierzchni lasów na świecie w 2020 r. Obserwatorium nie ma jednak charakteru wyłącznego, nie jest obowiązkowe i nie ma wartości prawnej. Zainteresowane strony z sektora publicznego i prywatnego mogą wykorzystywać do celów swoich działań w zakresie należytej staranności lub kontroli wszelkie mapy lub inne dane, które uznają za odpowiednie.

([27]) FAO World Programme For The Census Of Agriculture 2020 [Światowy program FAO na rzecz spisu rolnictwa z 2020 r.], t. 1, s. 120, pkt 8.12.12 i 8.12.13.

([28]) Unijne obserwatorium ds. wylesiania i degradacji lasów: https://forest-observatory.ec.europa.eu/forest/gfc2020.